



Proiect Numărul 511645-2010-LLP-IT-KA1-KA1SCR

Situația la Nivel European a Fenomenului de Violență în Școală

Raport Transnațional



Proiect Numărul: 511645-2010-LLP-IT-KA1-KA1SCR
Organizatorul Proiectului: Istituto Don Milani (IT)
Perioada de referință: 1 Noiembrie 2010 – 31 Octombrie 2012



**Programul de
Învățare pe tot
Parcursul Vieții**

Acest proiect a fost finanțat cu sprijin din partea Comisiei Europene. Această publicație reflectă exclusiv opiniile autorului, iar Comisia nu își asumă răspunderea pentru orice altă utilizare a informațiilor incluse în prezentul document.



Proiect Numărul 511645-2010-LLP-IT-KA1-KA1SCR

Acest raport prezintă colectarea și analiza studiilor de caz efectuate de toți partenerii din cadrul proiectului "I Am Not Scared" ("Nu-mi este teamă"), finanțat de Comisia Europeană în cadrul Programului de Învățare pe Tot Parcursul Vieții (Cooperare și Inovare în domeniul Politicilor – KA1), care urmărește identificarea celor mai bune strategii la nivel european de prevenire și abordare a fenomenului de violență în școală. Fiecare partener prezintă o serie de informații cu privire la grupurile țintă care au fost abordate, strategia de recrutare, evaluarea strategiei de recrutare, precum și rezultatele finale.

Pentru o descriere detaliată a acestor cazuri, vă rugăm să consultați rapoartele individuale ale statelor participante.

Dr. Adriana Battaglia



**Programul de
Învățare pe tot
Parcursul Vieții**

Acest proiect a fost finanțat cu sprijin din partea Comisiei Europene. Această publicație reflectă exclusiv opiniile autorului, iar Comisia nu își asumă răspunderea pentru orice altă utilizare a informațiilor incluse în prezentul document.



Proiect Numărul 511645-2010-LLP-IT-KA1-KA1SCR

Cuprins

O SITUAȚIE COMUNĂ ÎN STATELE PARTENERE	Errore. Il segnalibro non è definito.
1. Introducere.....	Errore. Il segnalibro non è definito.
2. Participanți implicați.....	Errore. Il segnalibro non è definito.
3. Strategia de recrutare	Errore. Il segnalibro non è definito.
4. Evaluarea strategiei de recrutare	Errore. Il segnalibro non è definito.
5. Rezultate ale recrutării	Errore. Il segnalibro non è definito.
DESCRIERE A STUDIILOR DE CAZ.....	Errore. Il segnalibro non è definito.
1. Cazuri de Violență în Școală.....	Errore. Il segnalibro non è definito.
2. Participanții.....	Errore. Il segnalibro non è definito.
3. Reacția Părinților	Errore. Il segnalibro non è definito.
4. Răspunsul Propus de Școală	Errore. Il segnalibro non è definito.
5. Contribuția Consilierului Extern.....	Errore. Il segnalibro non è definito.
6. Contribuția persoanelor cu putere de decizie	Errore. Il segnalibro non è definito.
7. Concluzii și Recomandări.....	Errore. Il segnalibro non è definito.
ÎNTÂLNIRI VIRTUALE ȘI DISCUȚII TRANSNAȚIONALE...	Errore. Il segnalibro non è definito.
1. Comentarii	Errore. Il segnalibro non è definito.
CONCLUZII	Errore. Il segnalibro non è definito.
BIBLIOGRAFIE ȘI REFERINȚE.....	Errore. Il segnalibro non è definito.



**Programul de
Învățare pe tot
Parcursul Vieții**

Acest proiect a fost finanțat cu sprijin din partea
Comisiei Europene. Această publicație reflectă
exclusiv opiniile autorului, iar Comisia nu își asumă
răspunderea pentru orice altă utilizare a
informațiilor incluse în prezentul document.



Proiect Numărul 511645-2010-LLP-IT-KA1-KA1SCR

O SITUAȚIE COMUNĂ ÎN STATELE PARTENERE

1. Introducere

A doua parte a Raportului privind Situația la nivel Național a fenomenului de violență în școală pentru fiecare stat participant urmărește evaluarea și analiza studiilor de caz efectuate la nivel național în scopul de a evidenția o serie de similitudini și diferențe principale în ceea ce privește agresorii, victimele, profesorii, administratorii de școli, factorii de decizie și toți cei afectați într-un fel sau altul de situațiile de violență și violență în școală. Discuțiile transnaționale reprezintă una dintre cele mai bune trăsături ale procesului de analiză a studiilor de caz întrucât toți profesorii din statele europene participante, care s-au implicat în proiect, și-au împărtășit experiența și au oferit recomandări și sugestii colegilor din statele europene participante despre cum să reacționeze în situații de violență, despre ce instrumente ar fi de ajutor, ce politici și strategii ar putea funcționa, principalele aspecte care ar necesita pregătire suplimentară pentru profesori și personalul din școli, astfel încât aceștia să fie pregătiți și să poată reacționa în cel mai eficient mod cu putință în situații de violență în școală.

2. Participanți implicați

Strategia de recrutare a presupus o abordare multi-componențială: grupul țintă include persoane cu necesități și probleme similare, persoane care prezintă cel mai mare risc din cadrul comunității școlare (și anume, elevii), care au nevoie de informații care să le ajute să soluționeze problema (profesori și, în special, părinți) și care au experiența și resursele necesare pentru a o aborda (experți, autorități publice). Astfel, partenerii au urmărit să-i implice nu numai pe elevi și profesori ci și alți participanți principali în prevenirea fenomenului de violență în școală, cum ar fi persoanele cu putere de decizie, părinții și experții, deoarece lipsa unei bune conștientizări și a atenției la nivel național cu privire la stoparea răspândirii fenomenului împiedică implementarea cu succes a programelor de prevenire.

Legătura dintre persoanele responsabile cu conceperea de politici și fenomenele de violență în școală este una directă, concretizată prin luarea de decizii, sprijinul acordat de experți unităților școlare, colectarea de informații și date utile cu privire la fenomenul de violență în școală, evaluarea măsurilor de sprijin deja implementate, exploatarea de noi date din domeniul agresiunii în școală și actualizarea continuă a părților interesate din domeniul educațional în ceea ce privește problemele legate de fenomenul agresiunii în școală.

În Grecia, de exemplu, Școala de Educație Pedagogică și Tehnologică (ASPETE – Patras), partenerul grec al proiectului "I Am Not Scared" ("Nu-mi este teamă"), s-a adresat unor diferite școli din regiunea Patras (Grecia de Vest). Scopul a fost unul dublu: acela de a se adresa unor tipuri variate de școli și, de asemenea, din districte socio-economice variate.

În urma unei examinări aprofundate a situațiilor existente la nivel național, partenerii au concluzionat că fenomenul agresiunii în școală apare în special în gimnaziile situate în zonele restrânse și rurale. De fapt, tinerii care frecventează aceste școli se confruntă cu astfel de fenomene de violență în școală, în mod direct sau indirect, cel puțin o dată pe lună, nu doar datorită caracteristicilor personale ci și datorită stilului lor de viață. Aceste școli nu au dezvoltat niciodată un proiect de prevenire a fenomenului de violență în școală: prin urmare, acest lucru confirmă faptul că aceste școli nu au măsuri de prevenire.

3. Strategia de recrutare

Cuprinde următoarele puncte:

- O serie de întâlniri de tip față-în-față în scopul de a prezenta proiectul și de a invita școlile, directorii de școli, profesorii, consilierii și autoritățile publice să se implice în proiect.



**Programul de
Învățare pe tot
Parcursul Vieții**

Acest proiect a fost finanțat cu sprijin din partea
Comisiei Europene. Această publicație reflectă
exclusiv opiniile autorului, iar Comisia nu își asumă
răspunderea pentru orice altă utilizare a
informațiilor incluse în prezentul document.



Proiect Numărul 511645-2010-LLP-IT-KA1-KA1SCR

- Invitația a fost trimisă școlilor cu rate ridicate ale fenomenului de violență în școală sau școlilor care au dezvoltat strategii relevante de prevenire a acestui fenomen. De asemenea, școlile au fost selectate ca urmare a interesului acestora pentru acest domeniu și a dorinței acestora de a se implica în Strategia Europeană de prevenire a Fenomenului de Vioență în Școală.
- Expedierea formularelor de selecție și participare către școli și discuții cu părțile interesate, cu privire la criteriile de recrutare și responsabilități.

4. Evaluarea strategiei de recrutare

Există concluzii decisive între rezultatele recrutării și rezultatele activității în care au fost implicați participanții selectați. Informațiile colectate mai sus vor fi prezentate într-o manieră analitică pentru a evidenția principalele informații cu privire la cauzele fenomenului de violență în școală, precum și cu privire la care dintre măsurile implementate de participanți în vederea reducerii impactului a ceea ce se întâmplă, au fost eficiente.

5. Rezultatele recrutării

În Belgia precum și în alte țări, școlile au fost reticente în a menționa situațiile de hărțuire care au avut loc în incinta acestora pentru a-și proteja reputația.

În Grecia un director de școală nu a fost dispus să colaboreze întrucât considera că în acest fel școala sa ar fi fost expusă. În acest caz, a fost nevoie să i se garanteze anonimatul participanților pentru ca în final aceasta să accepte să participe.

Mai mult, unii profesori nu au putut alcătui un studiu de caz real despre fenomenul de violență în școală deoarece deși existau câteva semne de violență în școală, nimeni nu dorea să vorbească despre acestea. În unele cazuri, profesorii au creat un scenariu ipotetic, similar, din punct de vedere al tematicii, cu cel real.



**Programul de
Învățare pe tot
Parcursul Vieții**

Acest proiect a fost finanțat cu sprijin din partea Comisiei Europene. Această publicație reflectă exclusiv opiniile autorului, iar Comisia nu își asumă răspunderea pentru orice altă utilizare a informațiilor incluse în prezentul document.



Proiect Numărul 511645-2010-LLP-IT-KA1-KA1SCR

DESCRIEREA STUDIILOR DE CAZ

Această secțiune a Raportului privind Situația la nivel Național acoperă cele zece Studii de Caz inspirate din viața reală, concepute de școlile din Uniunea Europeană și încărcate pe portalul proiectului. Fiecare dintre școlile noastre a trebuit să prezinte contextul în care a avut loc evenimentul, de exemplu, violență directă, indirectă sau virtuală și apoi să identifice cauza aceluia eveniment.

O descriere faptică a fiecărui caz a fost apoi elaborată, iar răspunsul implementat de către școală (de exemplu, de către profesori, directorul de școală, părinți, etc) a fost, de asemenea, precizat, alături de detalii ale impactului agresiunii, de exemplu, efectul asupra procesului de învățare desfășurat de către participanți, motivația elevilor, mediul școlar, modificările politicilor, etc.

De îndată ce fiecare studiu de caz a fost aprobat iar numele au fost schimbate pentru a proteja identitatea fiecărui elev în parte, precum și a personalului, cazurile au fost distribuite și în alte școli pentru comentarii cu privire la violență, victimă, alți elevi, profesori, directorul de școală, părinții elevilor (care au trebuit să-și imagineze cum s-ar fi simțit dacă acel eveniment li s-ar fi întâmplat copilului lor), consilieri și persoanele cu putere de decizie.

1. Cazuri de Violență în Școală

Majoritatea faptelor raportate sunt cazuri reale de violență în școală și corespund definiției acceptate în mod obișnuit: "violență fizică, verbală sau psihologică, manifestată în mod repetat de către un agresor (sau un grup de agresori) și orientată asupra unei victime aflate în imposibilitatea de a se apăra (slăbiciune). Agresorul acționează cu intenția de a face rău".

Violența în școală poate lua diferite forme: agresiuni de natură verbală sau psihologică (bătăie de joc – remarci neplăcute sau zvonuri, insulte, vexații, amenințări), agresiuni fizice (gesturi inadecvate), abuz sexual (atingerea sânilor, a organelor sexuale), desene insultătoare, furtul obiectelor personale, vacarm, sms-uri agresive, agresiuni virtuale.

Cauzele sunt legate de o serie de trăsături specifice ale vârstei elevilor: aceștia răspund provocărilor pentru a părea puternici; pubertatea este perioada în care tinerii manifestă tendința de a-și demonstra superioritatea în raport cu ceilalți (putere, autoritate, spontaneitatea răspunsurilor, curajul de a riposta), dar și o perioadă când sunt extrem de fragili și ușor de influențat de către ceilalți (cercul de prieteni).

De cele mai multe ori, acest gen de violență este orientat asupra persoanelor care sunt diferite – în ceea ce privește aspectul fizic, atitudinea, caracterul sau contextul socio-economic.

De exemplu, societatea bulgară are un trecut plin de probleme de discriminare de diferite tipuri, probleme cu persoanele care sunt diferite și nu este surprinzător ca aceste atitudini să fie întâlnite și în mediul școlar. Rezultatele indică cel mai ridicat grad de intoleranță, în societate, față de homosexuali și persoane cu SIDA, iar cel mai ridicat grad de discriminare între grupuri, în societate, pare a fi în strânsă legătură cu problemele de ordin etnic, în mod special intoleranța celorlalte grupuri etnice față de etnia romă.

În Grecia diferențele etnice și culturale sunt adesea cauza incidentelor, ceea ce este un rezultat al intoleranței întregii comunități față de imigranți. Această atitudine este mult mai des întâlnită în micile orașe și sate și este, de obicei, transferată în mediul școlar. Pe de altă parte, fetele par să fie implicate, în marea majoritate a cazurilor, în situații de violență directă, cum ar fi tachinarea, amenințările, comentariile umilitoare și ofensatoare. De asemenea, în ambele studii de caz care fac referire la violența în mediul virtual sunt implicate fete și ambele cazuri au fost extrem de severe întrucât unul dintre ele a determinat abandonul școlar iar celălalt a avut ca rezultat o tentativă de sinucidere. Este evident că fetele pot fi profund marcate de mesajele electronice pe care le primesc iar acest lucru poate avea un puternic impact psihologic.



**Programul de
Învățare pe tot
Parcursul Vieții**

Acest proiect a fost finanțat cu sprijin din partea Comisiei Europene. Această publicație reflectă exclusiv opiniile autorului, iar Comisia nu își asumă răspunderea pentru orice altă utilizare a informațiilor incluse în prezentul document.



Proiect Numărul 511645-2010-LLP-IT-KA1-KA1SCR

Un aspect comun în toate studiile de caz este metoda de violență pe care elevii o folosesc în mod obișnuit. Este vorba, în principal, de abuz emoțional. Prin intermediul abuzului emoțional, agresorii urmăresc să controleze și să subjuge alte ființe umane prin faptul de a recurge la frică, umilință, intimidare, vinovăție, coerciție, manipulare. Abuzul emoțional reprezintă orice fel de abuz, mai mult de natură emoțională decât de natură fizică. Poate include orice, de la abuz verbal și critică frecventă până la tactici mai subtile, cum ar fi dezaprobarea constantă. Abuzul emoțional se caracterizează prin afectarea sistematică a încrederii victimei, precum și a stimei de sine, a încrederii în propriile percepții și autonomie. În cele din urmă, victima abuzului își pierde total simțul propriei valori. Principalul motiv din spatele demonstrației de comportament agresiv este dorința persoanei de a se simți importantă și de a-și domina colegii/colegele.

Din studiile de caz lituaniene reiese că, în principal, fetele și băieții recurg cel mai adesea la violența verbală: cea mai frecventă formă de violență în rândul fetelor este bârfa și violența psihologică, în timp ce în cazul băieților se vorbește despre tachinare și atribuire de porecle. În plus, se pare că adolescența este în continuare o perioadă de tranziție fizică și psihologică problematică din viața unei persoane și că e posibil ca în această perioadă acea persoană să adopte comportamente riscante, cum ar fi violența în școală.

Studiile de caz arată că în Lituania, violența în mediul virtual nu este atât de răspândită precum hărțuirea pe internet, însă cea mai des întâlnită formă de violență virtuală este diseminarea de insulte și zvonuri prin intermediul telefoniei mobile.

În unele cazuri, hărțuirea pare să fie în strânsă legătură cu un context familial sau relațional dificil: delicvență juvenilă, o persoană care a fost victima unei hărțuiri, dorința de a apăra onoarea familiei.

Nivel educațional vizat este, în principal, a doua etapă de studiu (anii 3 și 4 de studiu gimnazial, tineri cu vârste cuprinse între 14 și 16 ani).

Amplasarea și dispunerea sălii de clasă (clădire separată, în afara razei de supraveghere, săli de clasă mici, nu foarte bine izolate fonic...) pot constitui factori agravanți. Aceștia pot favoriza apariția evenimentelor sau amplificarea lor.

În afară de influența colegilor, familiile au, de asemenea, un rol extrem de important în dezvoltarea personală prin promovarea unui anumit tip de comportament care să-l modeleze pe copil în procesul de creștere.

În cele din urmă, colaborarea dintre școală și familie poate fi utilă în prevenirea unor astfel de conflicte.

2. Participanții

Agresorii

Motivațiile acestora sunt variate: nevoia de a domina, sentimentul de superioritate, nevoia de a fi liderul în cadrul unui grup (de a fi agresorul și nu cel agresat – de a fi de "partea cui trebuie" - de a fi cel mai puternic și nu cel mai slab), gelozia, dorința de a apăra onoarea familiei, reproducerea unor comportamente vizualizate pe internet, jocurile, glumele bune, dorința de a forma un cerc închis.

De cele mai multe ori, aceștia nu au regrete mai deloc. Nu par a manifesta empatie față de victimă.

Nu par a fi întotdeauna conștienți de seriozitatea acțiunilor lor (un termen nedefinit de către școală, care are, probabil, diferite înțelesuri) și astfel nu înțeleg sancțiunile și le judecă greșit.

Spectatorii

Elevii privesc pasivi la ce se întâmplă fără a interveni prea mult pentru a ajuta victima. Chiar și atunci când există martori direcți, preferă să pretindă că nu au văzut nimic și nu sunt dispuși să li se dezvăluie



**Programul de
Învățare pe tot
Parcursul Vieții**

Acest proiect a fost finanțat cu sprijin din partea
Comisiei Europene. Această publicație reflectă
exclusiv opiniile autorului, iar Comisia nu își asumă
răspunderea pentru orice altă utilizare a
informațiilor incluse în prezentul document.



Proiect Numărul 511645-2010-LLP-IT-KA1-KA1SCR

identitatea. Potrivit unor martori, aceștia nu au luat niciun fel de măsuri în timp ce agresorii hărțuiau victimele deoarece băieții răi s-ar fi orientat asupra lor și ar fi început să-i agrezeze și pe ei. De cele mai multe ori, aceștia au acționat astfel de teama de răzbunare, de teama de a nu deveni ei înșiși victime. Simt că nu au puterea necesară de a se opune agresorului.

Victimele

În unele cazuri, victimele neagă existența acelor evenimente. Minimalizează evenimentele deoarece se tem de răzbunare. Acest lucru face ca identificarea agresiunii să devină și mai dificilă. Aceste persoane devin introvertite. Victima manifestă o scădere a motivației, un nivel scăzut al stimei de sine, se simte descurajată în ceea ce privește școala și îi este teamă să meargă la școală, începe să lipsească de la ore, apar durerile somatice cum ar fi durerile de stomac, stările de anxietate sunt frecvente și, în concluzie, apare o scădere a performanțelor școlare. Aceștia tind să se izoleze și cred că nu înțeleg de ce se întâmplă aceste lucruri, ceea ce îi determină să se simtă singuri.

De obicei, nu împărtășesc cu nimeni problema. Aleg să vorbească despre această problemă târziu, când există deja o deteriorare serioasă a stimei de sine și aleg să facă acest lucru deoarece consecințele devin din ce în ce mai greu de ascuns. De obicei, victimele împărtășesc aceste lucruri cu prietenii cei mai apropiați, doar câțiva dintre aceștia aleg să discute aceste probleme cu părinții sau profesorii.

În alte situații, victimele își exprimă în mod direct supărarea (de cele mai multe ori, comunică acest lucru părinților) sau prin adoptarea unor comportamente inadecvate (emotivitate exacerbată, distrugerea de lucruri, abandonul școlar).

În cazuri rare, victimele se declară în favoarea agresiunii în școală și sprijină astfel de comportamente prin atitudinea lor stângace (refuzul de a fi exclus dintr-un grup, dorința de a fi un justițiar).

Unele victime acceptă o examinare psiho-medicală, alții refuză sau beneficiază de o examinare în afara școlii.

Unele victime nu se mai întorc la școală însă marea majoritate rămân în școală.

3. Reacția Părinților

Părinții agresorilor

Unii părinți le iau apărarea copiilor, nu recunosc gravitatea faptelor, aruncă vina asupra victimei, fac presiuni asupra părinților victimei, resping sancțiunea însă continuă să-și aducă la școală copilul.

Alți părinți au încredere în personalul din școală și acceptă, iar uneori sunt chiar de acord cu sancțiunea.

În foarte puține cazuri, pentru unii părinți sancțiunea poate trece aproape neobservată (fie pentru că sunt copleșiți de comportamentul copilului lor, fie pentru că acel copil are peste 18 ani).

În general, părinții agresorilor încearcă să diminueze importanța incidentului și găsesc o justificare pentru comportamentul copilului, dând uneori vina pe școală sau pe părinții victimei. Le este greu să accepte că al lor copil a agresat un coleg de școală și astfel, acceptă, în general, percepția copilului, potrivit căreia acel gest a fost făcut pur și simplu "pentru distracție".

Părinții victimelor

De îndată ce sunt anunțați de către copilul lor cu privire la evenimentele care au avut loc, aceștia anunță personalul din școală și depun plângere la școală.



**Programul de
Învățare pe tot
Parcursul Vieții**

Acest proiect a fost finanțat cu sprijin din partea Comisiei Europene. Această publicație reflectă exclusiv opiniile autorului, iar Comisia nu își asumă răspunderea pentru orice altă utilizare a informațiilor incluse în prezentul document.



Proiect Numărul 511645-2010-LLP-IT-KA1-KA1SCR

Așteaptă reacții din partea școlii, precum și sancțiunile.

În unele cazuri, aceștia se declară mulțumiți de sancțiunile aplicate.

În funcție de seriozitatea acțiunilor sau de starea emoțională, intentează proces. Această acțiune este uneori sugerată de însuși personalul din școală.

Se întâmplă rar ca astfel de probleme să fie soluționate prin contactul cu agresorul și familia acestuia (fapt ce ar putea fi neproductiv).

Pe de altă parte, părinții sunt cel mai adesea critici în ceea ce privește maniera în care școala acționează atunci când copilul lor este agresat, însă în marea majoritate a studiilor de caz, părinții nu au remarcat niciun semn de violență până ce copilul nu a fost rănit în mod vizibil. Chiar și în unele situații în care îi auziseră pe copii plângându-se, au crezut că era vorba de ceva temporar și nu au considerat că al lor copil se afla într-o stare psihologică dificilă datorată agresiunii.

În general, din studiile de caz reiese că părinții nu comunică sau colaborează suficient cu școala iar acest lucru agravează, fără îndoială, fenomenul de violență în școală. Absența părinților din viața de școală este și mai pregnantă în cazul părinților divorțați, lucru extrem de des întâlnit în zilele noastre.

4. Răspunsul Propus de Școală

În majoritatea școlilor gimnaziale nu există un post permanent pentru psihologi sau asistenți sociali astfel încât profesorii trebuie să îndeplinească și acest rol.

Soluția este încredințată echipei de profesori (în sensul larg al cuvântului), urmând un proces specific.

În ceea ce privește modalitatea de abordare a situației pentru fiecare caz în parte, putem observa că sancțiunile au fost aplicate în principal prin măsura exmatriculării (pe o perioadă cuprinsă între trei și cinci zile) și excluderii din complexul școlar. În unele cazuri, acest tratament a fost însoțit de impunerea unor activități extracurriculare. În alte cazuri, s-au purtat discuții cu privire la incidente, discuții la care au luat parte profesorii, elevii și familiile acestora și s-a recurs, de asemenea, la admonestarea agresorului.

În toate cazurile, părinții au fost informați cu privire la evenimente iar victimele au beneficiat de sprijin pe când agresorii, nu.

Sanctiunile impuse sunt disciplinare (contract disciplinar, suspendare, excludere) sau educaționale (conștientizarea seriozității evenimentelor, reamintirea valorilor...). Majoritatea școlilor asociază ambele tipuri de sancțiuni.

În general, sancțiunile sunt însoțite de alte măsuri organizaționale, materiale sau de altă natură: atenționare cu privire la necesitatea de a rescrie regulile școlii, cu privire la riscurile utilizării internetului, de aranjamente în vederea asigurării unei mai bune securități (modificări aduse sălilor de clasă, definirea zonelor interzise, instalarea obloane), reîntărirea dispozitivelor de monitorizare (elevi separați, o atenție sporită din partea profesorilor, monitorizarea spațiilor comune pe anumite perioade de timp).

O școală din Belgia a pus în funcțiune un dispozitiv specific, "școala de spirit civic", prin implicarea elevilor în soluționarea problemelor legate de violența în școală.

Procedura comună este următoarea:

Mai întâi profesorii iau inițiativă pentru a clarifica imediat situația. Elevii sunt chestionați pentru a se afla adevărul. Urmează o serie de activități cu caracter psihologic și de consiliere cu toți elevii clasei și, separat, cu agresorii și victimele. Unii dintre aceștia au nevoie să renunțe la comportamentul agresiv și să înțeleagă



**Programul de
Învățare pe tot
Parcursul Vieții**

Acest proiect a fost finanțat cu sprijin din partea
Comisiei Europene. Această publicație reflectă
exclusiv opiniile autorului, iar Comisia nu își asumă
răspunderea pentru orice altă utilizare a
informațiilor incluse în prezentul document.



Proiect Numărul 511645-2010-LLP-IT-KA1-KA1SCR

că nu îi pot umili pe elevii mai slabi, iar ceilalți băieți și celelalte fete trebuie să-și învingă frica și să devină curajoși și încrezători în propriile forțe. Următorul pas constă într-o discuție cu părinții, care sunt principalele autorități responsabile pentru formarea personalității băieților și fetelor. Ar trebui să fie încurajați să participe în mod adecvat la soluționarea problemelor pentru a nu le agrava și mai mult. Apoi ar trebui să urmeze raportul din partea directorului școlii cu privire la impunerea unei sancțiuni pentru organizatorii și inițiatorii situației problematice. De obicei, consiliul pedagogic este cel care implementează sancțiunile. Diriginții și psihologii din școală discută cu directorul școlii și cu ceilalți profesori care merg la clasa unde a avut loc violența. De obicei, profesorii le povestesc celorlalți colegi ce se întâmplă la orele lor.

De obicei, diriginții au o reacție similară la evenimentele de violență în școală. Aceștia organizează discuții cu directorii de școală, cu elevii implicați (agresorii și victimele) și părinții acestora. De obicei, directorii de școală alcătuiesc un consiliu pedagogic, care trebuie să analizeze mai în detaliu cazul și să elaboreze o decizie de sancționare, în cazul în care aceasta se dovedește a fi necesară.

Interesant de reținut este faptul că în toate cazurile din Marea Britanie există personal instruit în vederea abordării unor astfel de situații. Este evident că profesorii din Marea Britanie încă mai dețin un rol pastoral și sunt dispuși să-i ajute și să-i sprijine pe elevi în afara parametrilor obișnuiți ai activității de predare și învățare. Majoritatea școlilor din Marea Britanie au în școală un Consiliu al Elevilor, care reprezintă vocea elevului și care are un cuvânt de spus în procesul de luare de decizii care ar putea avea un impact asupra vieții de elev.

Directorilor de școli din Marea Britanie le place să fie informați însă au tendința de a nu se implica activ în problemele de zi cu zi ale școlii decât dacă acestea devin serioase. Directorii de școli se pot baza pe sprijinul membrilor personalului, care sunt perfect capabili de a soluționa aproape toate situațiile care implică violența.

5. Contribuția Consilierilor Externi

Experții mizează pe terapii individuale și de grup pentru a soluționa problemele pe care agresorii și victimele le au – dobândirea respectului de sine, acceptarea felului în care el/ea este, acceptarea propriilor puncte tari și a ariilor de dezvoltare. De obicei, consilierii pedagogici încearcă să-i încurajeze pe cei implicați într-un caz de violență să gândească pozitiv – astfel încât să poată vedea oportunitățile și nu limitările. Conversațiile se concentrează asupra construirii unei maniere tolerante de a se comporta cu cei "diferiți" Experții i-au sprijinit și consiliat pe agresori cu privire la adoptarea unui comportament adecvat, reducând astfel nivelurile de violență și căutând soluții de comportament corect.

În Belgia sunt activate diferite tipuri de servicii în vederea soluționării problemei de violență (de către victimă sau școală). De cele mai multe ori, este vorba de servicii ale Ministerului Educației: Centre Psiho-Medico-Sociale, servicii de Mediere Școlară, servicii de planificare familială, asociații de sprijin pentru tineret.

Intervențiile sunt variate și constau în:

- Sprijinirea managementului echipei de profesori (sugestii pentru soluționarea problemelor, sugestii privind adoptarea unor măsuri suplimentare, informații cu privire la fenomenul de hărțuire și elaborarea unui sistem de prevenție).
- Soluționarea problemei la solicitarea școlii, ca urmare a situației copleșitoare cauzate de evenimente. Într-unul din cazurile sugerate, consilierii externi au preluat sarcina în locul școlii. Au efectuat o activitate de mediere între familii și împreună cu acestea, au reușit să găsească soluții adecvate.
- Evaluarea grupei de elevi (reamintire a regulilor și valorilor școlii),
- Evaluarea agresorului (sau a agresorilor): conștientizare a seriozității faptelor comise, reparare...



**Programul de
Învățare pe tot
Parcursul Vieții**

Acest proiect a fost finanțat cu sprijin din partea
Comisiei Europene. Această publicație reflectă
exclusiv opiniile autorului, iar Comisia nu își asumă
răspunderea pentru orice altă utilizare a
informațiilor incluse în prezentul document.



Proiect Numărul 511645-2010-LLP-IT-KA1-KA1SCR

- Sprijinirea victimei și a familiei acesteia (asistență psihologică),
- Mediere între elevi sau sesiuni de informare în timpul orelor (stimă de sine, respectul pentru ceilalți, ...).

Psihologul este rugat să discute cu elevii ori de câte ori astfel de incidente au loc. Metodele specifice utilizate de psihologi și deschiderea lor fac posibilă soluționarea tuturor conflictelor și reconcilierea tuturor părților implicate.

Este foarte important ca elevii să participe la sesiunile de consiliere, însoțiți de un părinte. Consilierul educativ încearcă să identifice motivele care i-au determinat pe elevi să comită astfel de fapte, dacă există o situație de violență în familie (fizică, verbală, psihologică, etc.), dacă părinții sprijină, coordonează și corectează activitățile educative ale copilului lor, nu numai în ceea ce privește performanțele școlare ci și în ceea ce privește comportamentul la școală și în viața de zi cu zi. De asemenea, este important de observat dacă părinții își supraveghează copiii și dacă acest comportament deviant a fost influențat mai mult de un mediu negativ.

În Belgia școlile apelează în mod frecvent la sprijinul unor consilieri externi (de cele mai multe ori la Centrul Psiho-Medico-Social – CPMS), iar uneori chiar și la sprijinul poliției în funcție de seriozitatea evenimentelor.

Deși experții din Marea Britanie s-au declarat, în general, mulțumiți de maniera în care școlile abordaseră astfel de probleme, aceștia au concluzionat că școlile eficiente sunt cele care le reamintesc, în mod constant, elevilor că aceștia au dreptul de a alege și că acest lucru le va da puterea de a-și asuma răspunderea pentru comportamentul lor. Numeroase școli menționate în Studiile de Caz au făcut referire la utilizarea unor reuniuni la nivel de școală și la o serie de lecții de educație personală și socială pentru a transmite acest mesaj mai departe. Experții au menționat o gamă mult mai largă de strategii.

6. Contribuția persoanelor cu putere de decizie

Persoanele cu putere de decizie sunt de părere că administrația școlii ar trebui să reacționeze la evenimentele de violență în mod adecvat și prompt. Cu toate acestea, întrucât o astfel de reacție nu este întotdeauna posibilă, directorii de școli ar trebui să contacteze autoritățile responsabile, în vederea adoptării unei soluții mai adecvate pentru situația de violență.

Referitor la reacțiile persoanelor cu putere de decizie din Bulgaria, interesant de remarcat este faptul că acestea îi încurajează pe directorii de școli să-i sancționeze și pe profesorii responsabili pentru reacțiile inadecvate la comportamentul agresiv al agresorilor. Întrucât există un număr redus de școli în Bulgaria care au un consilier pedagogic "la îndemână", putem spune că, dacă ar putea lucra cu normă întreagă în școală (având în vedere numărul din ce în ce mai mare de cazuri de violență în școală), profesorii ar putea deveni mai bine calificați și ar putea fi astfel capabili de a identifica diferite tipuri de comportament agresiv, dobândind abilități fundamentale pentru a aborda astfel de situații încă de la început, evitând astfel intensificarea în timp a evenimentelor de violență.

În Marea Britanie modalitatea finală și probabil cea mai eficientă de a combate violența în școlile din Marea Britanie este ilustrată de sistemul eficient de asistență pastorală care apare în fiecare Studiu de Caz. Deși școlile din Marea Britanie se îndreaptă către o mai bună concentrare asupra procesului de predare și învățare, încă mai există un sistem tradițional de asistență pastorală și încă mai există personal responsabil pentru bunăstarea elevilor în marea majoritate a școlilor din Marea Britanie. Activitatea pe care acești profesori și Manageri o desfășoară are, probabil, cel mai puternic impact asupra reducerii statisticilor privind violența la nivel național.



**Programul de
Învățare pe tot
Parcursul Vieții**

Acest proiect a fost finanțat cu sprijin din partea
Comisiei Europene. Această publicație reflectă
exclusiv opiniile autorului, iar Comisia nu își asumă
răspunderea pentru orice altă utilizare a
informațiilor incluse în prezentul document.



Proiect Numărul 511645-2010-LLP-IT-KA1-KA1SCR

7. Concluzii și Recomandări

Violența afectează valorile elevilor, creând un climat care stimulează demotivarea, un nivel scăzut al stimei de sine, teama de a vorbi la ore, precum și performanțele școlare; în concluzie, este un mediu neplăcut. Colegii par să se obișnuiască să învețe regulile impuse de "cei mai puternici", indiferent dacă acestea sunt corecte sau nu. Prin sancționarea unui astfel de comportament se dorește a se transmite o idee contrară, cum ar fi, de exemplu, acceptarea diferențelor ca și atitudine care promovează îmbogățirea valorilor. Profesorii se vor concentra asupra situației de violență și asupra dezvoltării propriilor activități efectuate la clasă. Unii elevi sunt de părere că aceste probleme nu influențează procesul de predare și învățare. Alții sunt de părere că, mai presus de toate, influențează victima, afectându-i performanțele. Spectatorii nu se pot exprima liber de teama de a nu deveni victime și creează modele agresive, afectând dezvoltarea de competențe sociale de către toți elevii.

Devine astfel importantă necesitatea ca întreg personalul școlar (nu doar personalul didactic ci și personalul administrativ și tehnic...) să cunoască această problemă și să conștientizeze puterea de acțiune pe care o au în acest domeniu.

Va fi important de realizat o serie de activități cu întreaga clasă atunci când evenimentele au loc în cadrul unui grup de elevi din aceeași clasă: reamintire a regulilor, a cadrului, a valorilor (dreptul la bunăstare și siguranță pentru toți), dar și efortul de a-i asculta pe elevi, de a afla mai multe despre așteptările lor și a le asculta sugestiile (mai ales în ceea ce privește regulile din școală și ar putea chiar să participe la elaborarea acestor reguli).

Echipa din Belgia precizează că aceasta este semnificația "școlii civice" (termen propus de MIEC – Organizația Instituțiilor și Școlilor Civice), a cărei eficacitate a fost testată cu succes de una dintre școlile implicate, precum și a câtorva sisteme de "mediere colegială", propuse în mod special de către Université de Paix.

Faptul de a recurge la specialiști pare a fi important. Pare a fi relevant pentru școală faptul de a face apel la personal extern: centre psiho-medico-sociale, servicii de mediere școlară, echipe mobile, servicii de asistență pentru tineret, servicii de re-școlarizare, serviciile de asistență în domeniul sănătății mintale, servicii de planificare familială, poliție... Acest personal ar putea, în special, să organizeze activități orientate asupra relațiilor dintre băieți și fete (pentru a reconsidera echilibrul de putere și fenomenul de discriminare), precum și asupra comunicării non-violente sau asupra relațiilor interculturale.

Consilierii italieni implicați afirmă că sancțiunea reprezintă doar o parte din reacție. Sancțiunea, luată separat, nu este suficientă dacă nu este înțeleasă! Acel elev riscă să manifeste din nou un comportament agresiv în alte locuri, mai ales dacă nu percepe gravitatea acțiunilor sale.

Prin urmare, este esențial ca agresorul să aibă oportunitatea de a înțelege de ce comportamentul său este inadecvat și de a căuta alternative.

Principalele principii de reconstruire: implicarea celor doi protagoniști în exprimarea și înțelegerea evenimentelor pe care le-au experimentat și găsirea unor soluții; faptul de a se concentra asupra comportamentului și nu asupra persoanei; faptul de a-l considera pe elev ca și persoană capabilă de a reacționa și pozitiv, de a se schimba, de a renunța la comportamentul agresiv; faptul de a-l orienta spre o abordare mai responsabilă și mai conciliantă.

Atât dialogul cât și cooperarea dintre școală și părinți, care au așteptări semnificative (și rar încredere absolută în școală), trebuie consolidate pentru a evita astfel intensificarea acestor evenimente (apelul la instanțele judecătorești, tentative neproductive de a media conflictele dintre părinți, retragerea copilului de la școală).

Cu siguranță elevii implicați ar trebui să beneficieze de asistență și orientare din partea unui expert, astfel încât o analiză a cauzelor comportamentului lor și a consecințelor acțiunilor lor să poată determina o înțelegere mai aprofundată a acestora, precum și a necesității unei coexistențe și a unei confruntări a noilor



**Programul de
Învățare pe tot
Parcursul Vieții**

Acest proiect a fost finanțat cu sprijin din partea
Comisiei Europene. Această publicație reflectă
exclusiv opiniile autorului, iar Comisia nu își asumă
răspunderea pentru orice altă utilizare a
informațiilor incluse în prezentul document.



Proiect Numărul 511645-2010-LLP-IT-KA1-KA1SCR

condiții sociale care le sunt impuse, vizând astfel nu doar corectarea comportamentului lor ci și integrarea mai ușoară a acestora în realitatea societății contemporane. Este imperativ ca școala să pună la dispoziție o politică educațională care să vizeze diminuarea atitudinilor rasiste și crearea unui climat de colaborare prin încurajarea unei atitudini pozitive față de orice fel de diferențe sociale sau culturale între elevi. În plus, este necesară organizarea de către Consilierul Educativ a unor discuții individuale atât cu elevul-agresor cât și cu elevul-victimă. Dacă este necesar, aceștia ar trebui să fie sfătuiți să consulte un psiholog educațional. Un alt aspect evidențiat este acela că, din păcate, securitatea din școlile noastre este inadecvată și deși există agenți de pază în școli, aceștia sunt în număr redus și nu sunt instruiți să identifice efectele timpurii ale actelor de violență și violență în rândul elevilor. De asemenea, sunt necesare o serie de replici de ordin organizațional și structural (clădiri, supraveghere, reguli și regulamente...) dacă școala își dorește să soluționeze în mod eficient și pe termen lung actele de hărțuire.

Deși în unele cazuri soluțiile directorului au fost aprobate de către persoanele cu putere de decizie, în multe alte cazuri, s-a constatat că intervenția din partea profesorului și a comunității școlare a fost incompletă și ineficientă și s-a evidențiat eșecul de a-i fi informat și instruit pe profesori, părinți și elevi cu privire la o serie de probleme precum dificultățile de învățare, acceptarea diferențelor și confruntarea cu situațiile de violență.

Ce a funcționat și ce nu

Nu este nicio îndoială că atunci când are loc un eveniment de violență, acesta este supărător pentru comunitatea școlară în multe feluri. Viața școlară a fost perturbată adesea de comportamentul violent al elevilor și astfel aceste incidente au sporit îngrijorarea profesorilor în acest sens. Prin urmare, respectarea drepturilor copiilor a devenit un subiect de discuție în cadrul a numeroase ore, mai ales acolo unde acest fenomen era mai intens. Sancțiunile din partea profesorilor au devenit mai frecvente și mai aspre și au sporit respectarea regulilor din școală. Supravegherea în timpul pauzelor a devenit mai frecventă iar atitudinea profesorilor, mai strictă. În cadrul anumitor lecții, cum ar fi lecțiile de "Sociologie" și "Științe Politice și Drept", au existat câteva ore didactice în cadrul cărora s-au studiat aspecte precum drepturile egale și violența. Un lucru extrem de încurajator derivă din constatarea că, atunci când li s-a cerut, elevii au fost extrem de încântați de invitația de a lua inițiativă pentru a soluționa astfel de probleme din școală, pentru a îmbunătăți comunicarea și colaborarea dintre colegii de școală. Acesta reprezintă cel mai important impact ce rezultă din evenimentele neplăcute care au fost descrise. În special copii mai în vârstă au decis să devină mai activi în viața socială a școlii și să ia inițiative pentru școală. Rolul care li s-a atribuit i-a făcut să se simtă mai maturi și mai responsabili față de școala lor.

Pe de altă parte, analiza studiilor de caz colectate a evidențiat lipsa de personal instruit din școli care să soluționeze în mod eficient astfel de situații. În puținele cazuri în care au existat sesiuni organizate de un consilier-psiholog și care să-i implice pe cei doi elevi, reacțiile au fost extrem de utile. Existența unui consilier permanent sau a oricărui alt expert în domeniu, precum și organizarea de seminarii pe tema agresiunii în școală și a modalităților de abordare a acesteia, care au fost ținute în unele școli, toate aceste aspecte au contribuit într-o manieră eficientă la restaurarea unei bune funcționări a școlii.

Însă, după cum s-a menționat deja, au existat o serie de cazuri extrem de grave, unele dintre care au determinat abandonul școlar din partea victimei iar altele, tentative de sinucidere. Acest lucru înseamnă că în aceste situații unele măsuri au fost omise și că s-au comis câteva greșeli. Este mai bine să fim proactivi înainte să ajungem la extreme pentru a soluționa problemele. Prin urmare, ar fi bine dacă drepturile ar fi respectate cu mai multă strictețe în școli, cum ar fi interdicția de a folosi telefoanele mobile la școală, lucru extrem de util și în vederea soluționării cazurilor de violență din mediul virtual. De asemenea, s-a demonstrat că siguranța din școlile noastre este inadecvată și deși există agenți de pază, aceștia sunt în număr redus și nu sunt instruiți în vederea identificării efectelor timpurii ale agresiunii și violenței în rândul elevilor. Pe de altă parte, profesorii se regăsesc în incapacitatea de a se ocupa de toate aspectele din școală, mai ales pentru că nu au fost instruiți să abordeze astfel de situații. Pe de o parte, lipsa de instruire a profesorilor în acest sens nu le permite acestora să acționeze eficient. Pe de altă parte, aspectele legate de violența în școală sunt atât de complexe încât devin dificil de identificat și astfel de soluționat în mod eficient în clasele supra-



**Programul de
Învățare pe tot
Parcursul Vieții**

Acest proiect a fost finanțat cu sprijin din partea
Comisiei Europene. Această publicație reflectă
exclusiv opiniile autorului, iar Comisia nu își asumă
răspunderea pentru orice altă utilizare a
informațiilor incluse în prezentul document.



Proiect Numărul 511645-2010-LLP-IT-KA1-KA1SCR

aglomerate. Referitor la profesorii neajutorați și la școli, în Grecia există instituții care ar putea oferi sprijin eficient. Însă din prezenta analiză reiese că aceste agenții nu sunt suficient de abordabile sau nu suficient de cunoscute de către comunitatea școlară.

Cu toate acestea, este clar că fenomenul de violență poate fi prevenit doar dacă există rețele de colaborare în care să se lucreze în echipe și nu individual. Părinții au o mare parte din responsabilitate, nu doar pentru lipsa de suficientă atenție cu privire la orice semne în atitudinea copiilor lor ci și pentru lipsa de colaborare cu școlile. Ar trebui să existe un dialog constant între profesori și părinți pentru a identifica orice schimbări în comportamentul copilului și pentru a soluționa situația încă de la început, înainte ca lucrurile să se agraveze. O altă constatare este aceea că este important să existe înțelegere între profesori, directori și părinți cu privire la rezolvarea situației. În numeroase cazuri, părinții manifestă o atitudine negativă atunci când sunt chemați să recunoască un posibil comportament inadecvat al copilului lor și încearcă să le ia apărarea chiar dacă au agresat fizic sau emoțional un alt elev. Prin urmare, agresorul primește mesaje mixte și nu-și poate corecta atitudinea. Mai mult, dezacordul dintre directori și personalul didactic cu privire la măsurile care ar fi trebuit luate s-a dovedit a fi dăunător și ar trebui evitat cu orice preț sau cel puțin să nu fi dezvăluit elevilor.

În majoritatea studiilor de caz, gestionarea situației a însemnat utilizarea unor metode tradiționale de sancționare, cum ar fi interdicția de a participa la cursuri pentru o perioadă de câteva zile sau chiar de a veni la școală. Acest lucru poate determina abandonul școlar al agresorului. În astfel de cazuri, abordarea a fost mai degrabă unilaterală, în sensul că nu s-a acordat suficientă atenție tuturor părților implicate în problemă. Agresorul este și el un elev care are nevoie de ajutorul nostru, cu atât mai mult atunci când el/ea provine dintr-un mediu familial negativ care sporește afișarea unui comportament violent. Este evident că sancțiunile tradiționale sunt ineficiente și că în locul "intervenției poliției" este mai bine să se facă eforturi în vederea implementării unor programe prin care să se consolideze atitudini pozitive ale caracteristicilor pozitive ale copiilor. Elevii sunt extrem de bucuroși să ia parte la activitățile extra-curriculare și să aibă un rol activ în viața școlară iar aceasta este o oportunitate de a-și îmbunătăți abilitățile de colaborare și comunicare prin intermediul lucrului în echipă.

Unele studii de caz indică faptul că reacția victimei este una neconvențională. De fapt, în general, victimele manifestă refuzul de a-și împărtăși experiențele legate de violență cu ceilalți, în special cu adulții și refuză orice fel de ajutor. În schimb, în aceste studii de caz se arată că victimele încearcă să discute cu părinții, profesorii sau consilierii întrucât doresc să abordeze situația mai în detaliu, să înțeleagă motivele și să găsească o soluție. Din păcate, mulți dintre aceștia nu au găsit o soluție bună sau nu au vrut să schimbe modul de viață și comportamentul atunci când cauza agresiunii a fost responsabilitatea lor și s-au mutat la altă școală.

În ultimul rând, din aceste studii de caz am concluzionat că toate victimele au câteva puncte în comun: toți erau devastați ca urmare a unei astfel de experiențe, datorită faptului că se simțeau neînțeleși și subapreciați de către colegi: au trecut prin momente dificile, s-au simțit lezați și ofențați.

Diferite activități prin care s-au urmărit soluționarea și prevenirea agresiunii în școală:

- **Elevii** care au inițiat incidentul au fost **chemați în biroul directorului școlii, împreună cu părinții acestora**, și au fost invitați să vorbească liber despre motivele care i-au determinat să comită astfel de fapte grave, să-și exprime opinia și în cele din urmă să găsească o cale de reconciliere și soluționare pe cale amiabilă.
- Consiliul școlii i-a convocat pe **profesorii consilieri într-o ședință de urgență** în cadrul căreia s-a vorbit despre incident iar elevii au analizat faptele și măsurile ce trebuiau luate pentru a evita apariția unor situații similare.
- **Sesiuni de consiliere** (de grup sau individuale, cu sau fără părinți) prin care s-a urmărit înțelegerea comportamentului elevilor și a motivelor pentru care s-au implicat în astfel de situații cu caracter



**Programul de
Învățare pe tot
Parcursul Vieții**

Acest proiect a fost finanțat cu sprijin din partea
Comisiei Europene. Această publicație reflectă
exclusiv opiniile autorului, iar Comisia nu își asumă
răspunderea pentru orice altă utilizare a
informațiilor incluse în prezentul document.



Proiect Numărul 511645-2010-LLP-IT-KA1-KA1SCR

violent, îmbunătățind imaginea de sine a actorilor implicați, prevenind efectele negative, dezvoltând simțul autonomiei și controlul de sine.

- **Procedurile privind siguranța în școală** (ușa de la intrarea în școală ar trebui să fie închisă tot timpul, accesul în școală să fie asigurat de către agentul de pază al profesorilor, să existe legitimații de elev, sisteme video, etc.).
- **Dezvoltarea unei politici privind violența la nivelul întregii școli în scopul de a:**
 - o Spori gradul de conștientizare a profesorilor și elevilor
 - o Crea un cadru prin care să se poată reacționa în situații de violență în școală
 - o Dezvolta, în cadrul clasei, reguli împotriva agresiunii
 - o Dezvolta proiecte de învățare prin cooperare, prin care să se încurajeze lucrul în echipă și să se reducă sentimentul de izolare
 - o Crea activități sau sarcini de lucru prin care să se exerseze abilitățile de soluționare a problemelor și a conflictelor
 - o Participa în jocuri de rol sau alte activități pentru a-i ajuta pe elevi să conștientizeze efectele și consecințele comportamentului violent



**Programul de
Învățare pe tot
Parcursul Vieții**

Acest proiect a fost finanțat cu sprijin din partea Comisiei Europene. Această publicație reflectă exclusiv opiniile autorului, iar Comisia nu își asumă răspunderea pentru orice altă utilizare a informațiilor incluse în prezentul document.



Proiect Numărul 511645-2010-LLP-IT-KA1-KA1SCR

ÎNTÂLNIRI VIRTUALE ȘI DISCUȚII TRANSNAȚIONALE

După dezvoltarea studiilor de caz de către fiecare profesor, au fost organizate 3 întâlniri virtuale (prima în data de 26 martie, a doua, în data de 23 aprilie și a treia, pe 7 mai) la care au participat atât echipa de proiect cât și câțiva profesori din fiecare țară care a participat la proiect. Scopul acestor întâlniri a fost prezentarea studiilor de caz de către fiecare țară și organizarea unor discuții pe marginea acestora.

Discuția transnațională a studiilor de caz s-a desfășurat în două modalități: pe de o parte, profesorii din celelalte state partenere au făcut comentarii cu privire la cazurile de violență care au avut loc în propriul stat și pe de altă parte, aceștia și-au împărtășit opiniile pe durata întâlnirii virtuale de proiect, care a fost dedicată în mod special discuției cu privire la colecția națională de cazuri.

Toți partenerii s-au prezentat iar profesorii au prezentat pe scurt rolul lor în proiect (pe parcursul acestor întâlniri fiecare stat partener a inclus membri ai echipei de proiect și profesori care au fost implicați în dezvoltarea studiilor de caz și au oferit comentarii/sugestii cu privire la situațiile de violență colecționate).

Fiecare partener a debutat cu o scurtă prezentare a fiecărui studiu de caz și a scos în evidență comentariile primite. La finalul prezentării, au fost furnizate o serie de informații de natură statistică, referitoare la numărul de comentarii primite pentru studiile de caz naționale și numărul de comentarii elaborate de către profesori pentru alte studii de caz.

Toți partenerii au subliniat importanța faptului de a fi participat la proiect și de a se fi implicat în soluționarea acestei probleme extrem de serioase (fenomenul de violență în școală). Au vorbit despre importanța organizării de discuții pornind de la comentariile elaborate de profesori și a faptului de a împărtăși experiențe, idei. Partenerii au fost extrem de încântați să participe, au împărtășit idei iar acest lucru a fost extrem de important întrucât profesorii au devenit din ce în ce mai implicați și mai conștienți și au împărtășit lucruri cu colegii. A fost extrem de util faptul de a găsi similitudini între studiile de caz și comentariile din diferite state și de a constata că sisteme educaționale diferite oferă soluții diferite pentru aceleași probleme.

Unii parteneri au apreciat oportunitatea de a participa la astfel de proiecte care pot aduce schimbări în educație, la nivel mondial, precum și în ceea ce privește impactul fenomenului de violență în școală.

1. Comentarii

Numeroase studii de caz fac referire la violența din mediul virtual însă suntem conștienți că responsabilitatea școlii în astfel de cazuri este un subiect de dezbatere deoarece știm cu toții că violența virtuală are lor, de obicei, în afara școlii.

În ceea ce privește mențiunea făcută de către profesorul din Grecia cu privire la responsabilitatea – sau lipsa de responsabilitate – a școlii în cazurile de violență virtuală, purtătorul de cuvânt englez a afirmat că, într-adevăr, școlile sunt responsabile în cazurile de violență virtuală indiferent dacă incidentul are loc în afara școlii sau nu. Prin urmare, se recomandă cu tărie ca districtele școlare să încorporeze strategii educaționale și de prevenție în planuri sigure, la nivel de școală, pentru a gestiona riscurile privind violența virtuală precum și orice alte riscuri legate de internet. De asemenea, se recomandă ca activitățile de planificare să implice angajații școlii, aplicarea legii, organizațiile comunitare, părinții și elevii. Acest lucru poate fi realizat printr-un amendament la statutul statului, vizând o planificare sigură la nivel de școală.

Unele state sunt de părere că structurile sociale sunt afectate de criza financiară. Șomajul, reducerea salariilor, sărăcia, au creat un amestec exploziv în societate și bineînțeles, elevii au fost și ei afectați.

Un alt element: majoritatea agresorilor provin din familii problematice, cu părinți divorțați, etc, ceea ce demonstrează importanța comunicării dintre școală și familie.

Lipsa unui consilier în fiecare școală este o problemă în ceea ce privește fenomenul de violență în școală.

O diferență considerabilă se remarcă, de exemplu, în școlile din Grecia unde nu există un post permanent pentru consilieri spre deosebire de ce se întâmplă în celelalte state care participă la proiect (cu excepția



**Programul de
Învățare pe tot
Parcursul Vieții**

Acest proiect a fost finanțat cu sprijin din partea
Comisiei Europene. Această publicație reflectă
exclusiv opiniile autorului, iar Comisia nu își asumă
răspunderea pentru orice altă utilizare a
informațiilor incluse în prezentul document.



Proiect Numărul 511645-2010-LLP-IT-KA1-KA1SCR

Italiai). Un consilier are un rol esențial în ceea ce privește prevenția și – dacă acest lucru nu este posibil – confruntarea oportună a unui incident de violență. Prin urmare, în cea mai mare parte a cazurilor din Grecia și Italia, gestionarea unei situații dificile este efectuată de către directorul școlii sau de către profesori iar acest lucru poate adesea să agraveze problema. Într-adevăr, directorul școlii este responsabil pentru gestionarea unei situații și pentru impunerea – sau nu a – unor sancțiuni, însă un expert în domeniul agresiunii în școală poate acționa de manieră proactivă în colaborare cu alte părți interesate pentru a-i ajuta pe elevi să se comporte într-o manieră mai adecvată.

Un alt aspect discutat în cadrul întâlnirii virtuale a fost legat de diferențele etnice și culturale ca și un posibil factor responsabil pentru creșterea numărului de incidente de violență în școlile din Grecia, din ultimii ani. Un purtător de cuvânt a precizat că în astfel de cazuri grave, intervenția poliției și alternativ, a justiției, este necesară întrucât nepedepsirea agresorilor cauzează adesea mai multă violență și de asemenea, purtătorul de cuvânt a mai precizat că lipsa unei politici anti-violență favorizează actele ilegale.

O serie de posibile teme care ar trebui luate în considerare sunt:

- relația cu copilul în cadrul familiei și la școală:
 - o părinți prea protectori;
 - o părinți pasivi;
 - o atașament selectiv față de copil;
 - o relația cu unul dintre părinți;
 - o copil neglijat;
 - o nevoia de ajutor;
 - o modelul părintesc;
 - o intervenția școlii și a psihiatrului familiei – arii de expertiză;
 - o optimizarea relației dintre profesor și elev;
- comunicarea cu copilul:
 - o distrugerea barierelor de comunicare;
 - o comunicare asertivă;
 - o reacție pozitivă;
 - o ascultare activă/bun ascultător;
- a oferi încredere:
 - o dezvoltarea capacității de a lua decizii;
 - o bariere în luarea de decizii;
 - o cunoașterea insuficientă a propriei persoane, nesiguranță;
 - o neacceptarea consecințelor negative ale propriilor decizii.
- pași în luarea de decizii:
 - o ipoteză clară;
 - o exprimarea posibilităților existente;
 - o enumerarea avantajelor și dezavantajelor;



**Programul de
Învățare pe tot
Parcursul Vieții**

Acest proiect a fost finanțat cu sprijin din partea Comisiei Europene. Această publicație reflectă exclusiv opiniile autorului, iar Comisia nu își asumă răspunderea pentru orice altă utilizare a informațiilor incluse în prezentul document.



Proiect Numărul 511645-2010-LLP-IT-KA1-KA1SCR

- o discuții despre trecut;
- o proiectarea în viitor [dacă este posibil];
- o alegerea unei opțiuni convenabile;
- o acceptarea opțiunii cu toate consecințele pe care le implică;
- o imagine clară a propriei persoane – rolul părinților:
 - o imaginea fizică, psihologică și socială;
 - o identitatea socială;
 - o observarea propriei persoane și a propriei personalități;
 - o analiza relației cu ceilalți (părinți, prieteni, colegi);
 - o cunoaștere/cunoaștere a propriei persoane prin testare psihologică (personalitate, temperament, interese profesionale, valori individuale, capacități cognitive-inteligență, memorie, imaginație);
 - o colaborarea cu un consilier;
 - o asistență psiho-pedagogică;
 - o rolul consilierului/psihiatrului familiei;
- cunoașterea trăsăturilor de personalitate ale preadolescentului și adolescentului:
 - o nevoia de independență, negarea mentalităților, ideile preconcepute ale adulților;
 - o nevoia de afecțiune;
 - o nevoia de a fi acceptați într-un grup de colegi;
 - o revolta împotriva adulților;
 - o diferențe intuitive între sexe;
 - o consolidarea unei imagini/a stimei de sine;
 - o formarea unui stil individual de învățare;
 - o planificarea timpului pentru studiul individual;
 - o marile tentații: fumatul, consumul de alcool, drogurile, etc;
- soluționarea conflictelor cu copilul – educația prin metode non-violente:
 - o principala cauză a conflictelor;
 - o condiții care determină apariția conflictelor între părinți și copii;
 - o modalități de a discuta despre conflict;
 - o modalități de soluționare a conflictelor;
 - o rolul școlii și al psihiatrului familiei; completarea lor reciprocă;
 - o drepturile copiilor – respectarea acestora în cadrul familiei.
- Profesorii trebuie să fie instruiți temeinic pentru a gestiona situațiile dificile



**Programul de
Învățare pe tot
Parcursul Vieții**

Acest proiect a fost finanțat cu sprijin din partea
Comisiei Europene. Această publicație reflectă
exclusiv opiniile autorului, iar Comisia nu își asumă
răspunderea pentru orice altă utilizare a
informațiilor incluse în prezentul document.



Proiect Numărul 511645-2010-LLP-IT-KA1-KA1SCR

- Instruirea cea mai utilă pentru profesori ar trebui să se bazeze pe experiențele celorlalți colegi din alte școli pentru a putea compara strategiile și pentru a găsi astfel cele mai eficiente remedii.
- Încercarea de a-i determina pe elevi să înțeleagă că violența nu-i va duce nicăieri și că ar trebui să discute cu profesorii atunci când au probleme
- Conversațiile, discuțiile cu elevii referitoare la comportamentele alternative. Aceștia sunt încurajați să discute cu profesorii sau cu specialiștii din școală, dacă se confruntă cu situații de violență în școală.
- Sesiuni de lucru cu elevii în scopul de a-i determina să conștientizeze importanța unei utilizări "adevate" a rețelelor sociale, a regulilor de utilizare, a riscurilor și a aspectelor de luat în considerație...
- În ceea ce privește activitățile extra-curriculare cu elevii – Din păcate, acest gen de activități este destul de dificil de realizat în sistemele rigide de învățământ, care sunt extrem de atașate de curriculum și de examinări. Birocrația este, de asemenea, un factor descurajant care face și mai dificilă implementarea unor astfel de acțiuni. Însă merită cu adevărat să fie încercate!
- Mediarea este o soluție bună
- Supravegherea elevilor de către profesori în timpul pauzelor.
- Stimularea interesului prin organizarea de activități cu specific cultural care să-i implice pe elevi
- Este nevoie să creați un climat de încredere între profesori și elevi iar elevii să organizeze un "protocol" astfel încât fiecare elev să poată raporta incidentele fără a-i fi teamă
- Instruire pentru profesori cu privire la utilizarea rețelelor sociale și riscurile implicate.
- Informarea și instruirea familiilor pe aceeași temă.
- Clubul părinților în școală
- O foarte bună colaborare între părinți și personalul din școală
- Părinții trebuie să le aloce mai mult timp copiilor
- Colaborarea dintre familie și școală pe termen lung și o bază consistentă sunt considerate indispensabile în astfel de situații.
- Atât profesorii cât și părinții trebuie să gestioneze această problemă deoarece sunt cu toții responsabili pentru bunăstarea adolescenților noștri.
- Este important de avut în vedere contextul familial al fiecărui elev, relațiile și atitudinea părinților care consolidează și perpetuează aceste comportamente. Sunt necesare evaluarea și identificarea problemei și nu considerarea parțială a acesteia. În caz contrar, va fi vorba de o soluție temporară care nu va face decât să consolideze violența și comportamentul inadecvat.
- Sancțiunile sunt bune doar dacă sunt însoțite de stimulente pozitive pentru modificările de comportament, precum și discuțiile cu psihologi profesioniști și experții în didactică
- Importanța existenței consilierilor în școală
- Activități opuse – implicarea elevilor agresivi în activități de promovare în rândul celorlalți elevi a unui program de asistență psihosocială în scopul de a spori gradul de conștientizare cu privire la consecințele comportamentului violent. Îi va ajuta să înțeleagă semnificația regulilor și a limitelor care trebuie să facă parte din structura unei astfel de școli.
- Există o cerere evidentă, nu toate școlile dispun de experți speciali cum ar fi psihologii sau de alte servicii de consiliere, pentru a spori conștientizarea fenomenului și pentru a-i instrui pe profesori și pe elevi cum să gestioneze astfel de situații în mod eficient.



**Programul de
Învățare pe tot
Parcursul Vieții**

Acest proiect a fost finanțat cu sprijin din partea
Comisiei Europene. Această publicație reflectă
exclusiv opiniile autorului, iar Comisia nu își asumă
răspunderea pentru orice altă utilizare a
informațiilor incluse în prezentul document.



Proiect Numărul 511645-2010-LLP-IT-KA1-KA1SCR

- Implicarea poliției ar putea avea efecte educative

În ceea ce privește sancțiunile, combinarea sancțiunilor disciplinare și educaționale este considerată de mai mulți parteneri a fi cea mai potrivită modalitate de soluționare a conflictelor, de exemplu, atunci când fetele sunt dominate de băieți la nivel de clasă.

Unii parteneri se declară susținători ai unor sancțiuni disciplinare severe împotriva agresorilor, în timp ce școlile noastre se bazează mai mult pe sancțiuni educaționale.

De exemplu, în cazul utilizării sarcasmului și a insultelor: în Marea Britanie, aceste situații ar fi dus cu siguranță la o excludere temporară sau chiar definitivă a liderului.

Pe de altă parte, numeroși parteneri sunt de părere că reacția școlilor belgiene se bazează prea mult pe aplicarea de penalizări (cea mai gravă fiind exmatricularea) în timp ce lucrul la un nivel aprofundat cu toți actorii implicați este esențial pentru soluționarea problemei pe termen lung.

O măsură disciplinară cum ar fi, de exemplu, exmatricularea, ar fi putut fi implementată întrucât violența fizică este inacceptabilă; ar trebui să fie proporțională cu seriozitatea cazului, gradul de implicare și trecutul fiecărei persoane. Pedepsa nu este eficientă decât dacă este însoțită de o discuție cu fiecare persoană despre cauzele care au determinat incidentul precum și despre modalitățile de evitare a acestuia. În general, ar trebui să se facă un efort pentru ca elevii să înțeleagă că astfel de evenimente și un astfel de comportament sunt condamnabile din punct de vedere social. Numeroși profesori sunt de părere că nu-i putem trata pe cei din generațiile mai tinere ca și delicvenți încă de la început; dacă greșesc trebuie să le explicăm consecințele acțiunilor lor, impactul unui astfel de comportament asupra întregii comunități și cum ar fi trebuit să reacționeze în timpul unui astfel de eveniment. Ar trebui să prevenim manifestarea oricărui comportament inadecvat prin faptul de a nu-i condamna sau pedepsi pe copii ci prin faptul de a-i ajuta să devină ființe umane mai bune și oferindu-le posibilitatea recuperării. De asemenea, numeroși profesori consideră că administrația școlii nu ar trebui să intervină în soluționarea cazurilor minore de violență într-o manieră mai evidentă tocmai pentru a oferi un exemplu, pentru a le reaminti elevilor de autoritatea acestora și de regulile din școală – copiii ar trebui să fie astfel victimele unei demonstrații de autoritate.

Sunt recomandate și alte măsuri disciplinare, organizaționale sau de altă natură. Cum ar fi:

- Faptul de a se asigura că agresorul este abordat de un consilier la întoarcere din perioada de exmatriculare ("întâlnire de reintegrare" cu promisiunea de a nu repeta astfel de acțiuni), pentru o perioadă de probă.
- Schimbarea așezării elevilor în clasă sau schimbarea propriu-zisă a elevilor.
- Intensificarea supravegherii agresorului prin intermediul unui carnet de notițe ("carnet de observații") care va fi consultat zilnic de către cadrul didactic referent.
- Apelarea părinților pentru a-i informa despre problemă și păstrarea contactului cu aceștia până ce comportamentul copilului lor devine din nou satisfăcător.

În ceea ce privește **sancțiunile pedagogice**:

- Mediarea între părți după semnarea unui "acord de bună purtare" este considerată o abordare pozitivă privind soluționarea conflictului. "Comunicarea este cheia".
- Partenerii apreciază modalitatea de lucru a școlilor din Blegia: dialogul cu protagoniștii (victimele, agresorii, părinții, profesorii...), apoi găsirea unei soluții pentru conflict și a unor măsuri de prevenție ce ar trebui implementate la nivel de școală.
- În România, de exemplu, cel care asigură mediarea este consilierul psiho-social al școlii.



**Programul de
Învățare pe tot
Parcursul Vieții**

Acest proiect a fost finanțat cu sprijin din partea
Comisiei Europene. Această publicație reflectă
exclusiv opiniile autorului, iar Comisia nu își asumă
răspunderea pentru orice altă utilizare a
informațiilor incluse în prezentul document.



Proiect Numărul 511645-2010-LLP-IT-KA1-KA1SCR

- În mod similar, de exemplu, se recomandă monitorizarea celor doi actori prin intermediul unei "întâlniri supervizate" pentru a le oferi posibilitatea de a asculta și punctul de vedere al celuilalt, de a-l înțelege mai bine, dând dovadă de empatie. Ambii actori sunt victime și au nevoie de monitorizare.
- Repararea greșelii, "justiția de restabilire" sunt, de asemenea, recomandate. În cazul în care un copil supraponderal este agresat de către un coleg, în Marea Britanie, de exemplu, elevul care a manifestat un comportament inadecvat față de elevul vulnerabil ar putea fi pedepsit prin aplicarea unei sancțiuni, și anume aceea de a-și petrece prânzul ajutându-i pe copiii cu nevoi speciale.

Strategia care are la bază conceptul de "școală cu spirit civic" care îi implică pe elevi în rezolvarea problemelor este considerată a fi un răspuns adecvat:

- Permite o rezolvare a problemei pas cu pas, cu răbdare.
- Nu există stigmatizare a agresorului. În schimb, i se oferă șansa de a-și înțelege greșelile și de a adopta un nou comportament.
- Directorul urmărește această strategie pe tot parcursul procesului.
- În cele din urmă, faptul de a le permite elevilor să participe la "consiliul de cetățenie" îi ajută să fie mai conștienți de responsabilitățile față de ceilalți.

Partenerii vorbesc despre strategii similare în țările lor:

- De exemplu, "comunitatea civilă" din Bulgaria, din care marea majoritate a elevilor fac parte și care lucrează cu reguli și responsabilități bine definite.
- Sau "Consiliul de Elevi" sau "grupul anti-violență" din Marea Britanie care se adresează, de asemenea, și elevilor cu nevoi speciale de integrare ("elevi cu Nevoi Educaționale Speciale"), un sistem de "apel la cel mai bun amic" (un alt coleg de încredere), un elev de încredere, cu care să poată vorbi și în care să aibă încredere în cele câteva luni de la sosire.

În general, partenerii evidențiază necesitatea de a dezvolta măsuri preventive și de instruire care să se adreseze echipelor pedagogice dar și elevilor și părinților.

Școlile simt nevoia de a dezvolta strategii de prevenție (campanii de informare, prelegeri, ateliere de lucru, acțiuni cum ar fi "Organizația Childline" din Lituania...) pentru toți protagoniștii din școală (elevi, părinți, echipele de profesori...).

Într-adevăr, în marea majoritate a statelor există legi care reglementează utilizarea internetului (referitoare la fotografii, materiale audio, video...). În România, de exemplu, filmarea unui profesor fără acordul acestuia poate determina nu doar exmatricularea ci și acționarea în judecată.

În ceea ce privește analiza studiilor de caz din Bulgaria, dorim să evidențiem importanța faptului de a organiza în școală activități extra-curriculare care să-i ajute pe elevi și atmosfera generală din școli. Aceste activități îi ajută pe elevi să se cunoască mai bine unii pe ceilalți, să-și identifice punctele tari, să-și evidențieze aspectele pozitive și toți, mai devreme sau mai târziu, vor găsi locul în care să se simtă în centrul atenției și apreciați. Deoarece de aceste lucruri au nevoie agresorii, apreciere și atenție.

În ceea ce privește studiile de caz din România, singura diferență care poate fi menționată vizează implicarea poliției. În cadrul activităților extra-curriculare din școlile din România, școlile au invitat poliția să discute cu copiii pe teme cum ar fi violența și violența, pentru a le putea oferi acestora exemple de situații reale. Prin urmare, aceasta ar putea fi o strategie, de implicare a poliției în școli.

De fapt, poliția ar trebui să se implice permanent în activitatea școlilor, monitorizând potențialele cazuri și implicându-se periodic sau ori de câte ori apare o problemă în prevenirea și combaterea violenței în școli. Dacă un agent de poliție intră în sala de clasă și explică faptul că regulile și legile nu sunt respectate și oferă



**Programul de
Învățare pe tot
Parcursul Vieții**

Acest proiect a fost finanțat cu sprijin din partea
Comisiei Europene. Această publicație reflectă
exclusiv opiniile autorului, iar Comisia nu își asumă
răspunderea pentru orice altă utilizare a
informațiilor incluse în prezentul document.



Proiect Numărul 511645-2010-LLP-IT-KA1-KA1SCR

În același timp o serie de exemple de sancțiuni, de efecte ale neobservării acestor reguli, cred că acest lucru ar juca un rol esențial în comportamentul elevilor.

Poliția are un rol extrem de util în acest domeniu. În prezent, funcția lor nu este aceea de a pedepsi ci de a consulta și a oferi sprijin școlilor. Agenții nu numai că le țin prelegeri copiilor, participând la evenimentele acestora ci și atunci când este nevoie de soluționarea unor probleme legate de violență. Aceștia oferă consultanță atât părinților agresorului cât și părinților victimei, informându-i cu privire la oportunitățile de sprijin și la responsabilități. Dacă este necesar, vizitează familiile împreună cu reprezentanții școlii, îi monitorizează pe copiii care manifestă un comportament negativ și organizează diferite activități pentru aceștia, în afara școlii.

La general vorbind, în Marea Britanie poliția se implică doar dacă incidentul este extrem de grav și dacă implică violență fizică sau utilizarea de arme. Această variație la nivelul întregii Europe va trebui rezolvată însă s-a convenit că dacă tinerii ar crede că este bine să recurgă la violență, aceștia ar putea să procedeze la fel și când vor fi adulți. Inițiativele luate atunci când elevii sunt încă în școală sunt extrem de importante întrucât faptul de a agresa sau de a fi agresat le poate modela personalitatea pe viitor.

O altă sugestie pozitivă care a reieșit din discuțiile transnaționale a fost utilizarea campaniilor de promovare menite să sporească gradul de conștientizare din școli. Ar fi interesant de explorat modalitățile în care campania de promovare ar putea avea un "aer" european cu elemente comune care să se regăsească în diferitele sisteme de învățământ de la nivel național.

Există o îngrijorare la nivel mondial cu privire la creșterea numărului de cazuri de violență în mediul virtual cu care toți ne confruntăm. S-a sugerat ca părinții să învețe cum să utilizeze tehnologia pentru a-și putea monitoriza copiii în propriul cămin. Având în vedere acest lucru, ideea propusă în Marea Britanie de a organiza, în fiecare an, ziua "Utilizării Mai Sigure a Internetului", poate fi un model demn de urmat de întreaga Europă. Violența în mediul virtual este cu siguranță o problemă majoră care trebuie să figureze în Raportul European planificat.

Există discoteci preventive pentru elevii de clasele 1-4 și 5-8 în fiecare lună, în școală. Nu există prea multe oportunități de a dansa pentru copiii de aceste vârste în oraș, prin urmare, aceste discoteci sunt foarte plăcute și îndrăgite nu doar de elevii din școala noastră ci și din celelalte școli din cartier. Aceste discoteci au întotdeauna o tematică, un titlu, un cod vestimentar și o tematică muzicală. Elevii care nu respectă aceste cerințe trebuie să-și confecționeze accesoriile în momentul în care ajung, cu materialul pus la dispoziție. În timpul petrecerii, copiii participă la jocuri distractive, aleg persoana care a reușit să respecte cel mai bine codul vestimentar impus de tematica petrecerii. Elevii care încalcă regulile nu sunt acceptați. Există probleme legate de disciplină, relații și grup care sunt soluționate în cadrul acestor discoteci. Această modalitate de prevenție a fost inițiată de elevi și datorită entuziasmului profesorilor, a devenit una dintre cele mai interesante. Cel mai interesant aspect este acela că cei care au astfel de inițiative sunt chiar copiii cu probleme de comportament.

O altă soluție ar putea fi impunerea unor sancțiuni pentru părinții copiilor care încalcă regulile în mod frecvent. În Bulgaria există școli pentru părinți, gestionate de un psiholog, însă acestea nu sunt vizitate suficient. Bulgarii nu par a dispune de mecanismele necesare pentru a-i determina pe părinți să frecventeze astfel de școli iar psihologia bulgarilor consideră acest lucru nenecesar și inutil. În Italia această posibilitate nu există. Nu există școli pentru părinți.

Echipa din Lituania subliniază că cel mai util lucru pentru prevenirea agresiunii, din cadrul întâlnirilor virtuale în care au loc discuții cu partenerii, este reprezentat de protocoale (care sunt utilizate în marea majoritate a școlilor din Lituania), singura problemă este că majoritatea participanților nu știu de existența acestora. În urma prezentării studiilor de caz, la fel ca și pe parcursul primei întâlniri virtuale, s-a subliniat că problema majoră constă în faptul că profesorii identifică și reacționează, de obicei, atunci când problema este cu adevărat gravă; aceștia sunt orientați asupra conceptului de intervenție și nu asupra celui de prevenție. Cea



**Programul de
Învățare pe tot
Parcursul Vieții**

Acest proiect a fost finanțat cu sprijin din partea
Comisiei Europene. Această publicație reflectă
exclusiv opiniile autorului, iar Comisia nu își asumă
răspunderea pentru orice altă utilizare a
informațiilor incluse în prezentul document.



Proiect Numărul 511645-2010-LLP-IT-KA1-KA1SCR

mai obișnuită modalitate este medierea, redirectionarea elevului-agresor sau a victimei către un consilier sau încercarea de a dezvolta măsuri educaționale, de restabilire.

În unele țări, de exemplu, în Italia, școlile nu dispun de un protocol național privind violența în școală. În cadrul Federației Wallonie-Bruxelles, nu există niciun protocol de intervenție pentru soluționarea situațiilor de hărțuire între elevi, cu excepția unui buletin recent (mai 2012) cu privire la sancțiuni și la conținutul regulilor și regulamentelor. Prin urmare, numeroase inițiative au fost dezvoltate de către școli. Au fost stabilite reguli și proceduri de către autoritățile din școli, pornind de la situațiile specifice pe care au trebuit să le soluționeze.

Din comentariile participanților spanioli am aflat că violența directă este mai puțin întâlnită, în prezent, în școlile din Spania întrucât există o comisie de Coexistență, un organism permanent care monitorizează și previne conflictele, al cărui scop este acela de a reeduca agresorul și de a considera actul de violență ca și aspect care ține de activitatea educațională.

În Marea Britanie se vobește de sprijinul acordat prin intermediul sistemelor Pastorale (Directorii numiți pentru un anumit An Școlar, Managerul Pastoral și Asistentul Director responsabil pentru măsurile de protecție, care au sarcina de a identifica problema și de a o soluționa cât mai repede). În Italia, congregația religioasă nu este considerată o sursă de încredere de către familii și foarte puține familii merg la Biserică. Există o pierdere din ce în ce mai semnificativă a conștiinței religioase.

Se poate concluziona că victimele nu sunt întotdeauna cei mai slabi sau cei cu orice fel de diferențiere de ordin fizic. În același timp, agresorii nu sunt întotdeauna elevii cei mai plini de viață sau cei mai dinamici, aceștia ar putea fi chiar din rândul elevilor "buni". Fiecare situație este unică și trebuie tratată în consecință.

În concluzie, profesorii au fost de acord că discuțiile transnaționale s-au dovedit a fi extrem de eficiente. Au afirmat că a fost extrem de important să observe o alternativă privind abordarea incidentelor de violență în școală. De asemenea, au precizat că discuțiile transnaționale i-au determinat să analizeze, din alt punct de vedere, fenomenele de violență cu care s-au confruntat anterior. Cu alte cuvinte, au admis că e posibil ca în trecut să fi subestimat anumite indicații care au condus la acte de violență. Mai mult, cu toții au afirmat că prezența unui expert în fiecare unitate școlară este necesară și că implementarea unei politici anti-violență clare și specifice este extrem de importantă.

În ultimul rând, discuțiile transnaționale s-au dovedit a fi un instrument extrem de util și necesar. Schimbul transnațional de idei și opinii ne-a ajutat în diverse modalități: în primul rând, toți participanții au fost informați cu privire la alte forme și cazuri de violență în școală. În al doilea rând, au fost informați cu privire la diferitele abordări privind gestionarea fenomenelor de violență și în al treilea rând, participarea la proiect a sporit gradul de conștientizare a participanților în domeniul fenomenului de violență în școală.



**Programul de
Învățare pe tot
Parcursul Vieții**

Acest proiect a fost finanțat cu sprijin din partea
Comisiei Europene. Această publicație reflectă
exclusiv opiniile autorului, iar Comisia nu își asumă
răspunderea pentru orice altă utilizare a
informațiilor incluse în prezentul document.



Proiect Numărul 511645-2010-LLP-IT-KA1-KA1SCR

CONCLUZII

Teama de violență în școală a reprezentat întotdeauna o preocupare majoră pentru profesori, părinți și elevi la începutul unui nou an școlar. În realitate, violența și violența se regăsesc, în prezent, în multe dintre școlile din Europa. Din fericire, acest lucru implică un grup restrâns de persoane care se ceartă între ele. La fel cum aceasta este o problemă cu care toți trebuie să ne confruntăm, la fel este și o problemă pentru care toți trebuie să colaborăm pentru a o soluționa. Comunitatea, administratorii, profesorii, părinții și elevii trebuie să-și unească forțele pentru a face școala un loc mai sigur. În caz contrar, prevenția și pedeapsa nu vor fi eficiente. Prin intermediul proiectului "Nu îmi este teamă" și a analizei fiecărui studiu de caz ne dorim să ajutăm școlile să-și îmbunătățească politicile și strategiile privind violența în școală. În prezent, școlile nu fac decât să reacționeze la fiecare caz care apare în timp ce scopul tuturor măsurilor ar trebui să fie pur și simplu acela de a le împiedica să apară de la bun început.

Eforturile de prevenire ar trebui în cele din urmă să reducă factorii de risc și să promoveze factorii de protecție la niveluri multiple de influență, inclusiv la nivel individual, la nivelul relațiilor, al comunității și la nivel de societate. Un aspect care a reieșit clar din analiza studiilor de caz naționale și a discuțiilor transnaționale este acela că există o nevoie serioasă de politici privind uniforme școlare și instruire pentru profesori cu privire la fenomenul de violență în școală. Experiențele colegilor noștri din statele europene indică faptul că programele universale de prevenire, existente la nivel de școală, s-au dovedit a fi eficiente în ceea ce privește reducerea ratelor agresivității și comportamentului violent în rândul elevilor. De aceste programe ar trebui să beneficieze toți elevii dintr-o școală sau o anumită clasă iar accentul ar trebui pus pe multe aspecte, inclusiv pe conștientizarea propriilor emoții, pe controlul emoțional, stima de sine, pe abilitățile sociale pozitive, pe soluționarea problemelor sociale, pe soluționarea conflictelor și pe lucrul în echipă. Multe dintre aceste probleme îi ajută pe copii să dobândească abilități sociale prin faptul de a-i observa și de a interacționa cu ceilalți. Unele programe includ lecții educative, prezentarea de exemple și organizarea de jocuri de rol în scopul de a stimula interacțiunea socială, de a prezenta metode non-violente de soluționare a conflictelor și de a consolida principiile non-violente în rândul tinerilor. Mai mult, ar fi bine ca unele intervenții din partea părinților sau familiei să fie concepute astfel încât să îmbunătățească relațiile familiale. Prevenția ar trebui să se bazeze pe instruirea profesorilor în ceea ce privește metodele de predare active, experimentale, care să încurajeze atribute precum lucrul în echipă, colaborarea și care să vizeze creșterea stimei de sine a elevului și care să consolideze capacitate de empatie. Este evident că metodele tradiționale de sancționare au eșuat în general și astfel ar trebui să găsim alternative și modalități mai eficiente de a gestiona atitudinile problematice ale copiilor.

Există dovezi din ce în ce mai numeroase cu privire la faptul că aceste intervenții, în special cele care debutează timpuriu și prin care se pot identifica factorii diferiți care influențează o familie, pot avea efecte considerabile și de lungă durată asupra diminuării comportamentelor violente. Strategiile de la nivel comunitar pot fi, de asemenea, utile. Strategiile de la acest nivel se concentrează asupra modificării caracteristicilor comunității, inclusiv mediile școlare care fie promovează, fie descurajează violența. Școlile au făcut numeroase eforturi de a ameliora mediul general și de a reduce efectele negative, cum ar fi violența. Acestea au inclus practici de management al clasei mai eficiente, promovarea unor tehnici de învățare prin colaborare, practici de predare/recrutare de personal, monitorizarea și supravegherea elevilor și reducerea agresivității în școală prin implicarea părinților/asistenților sociali. Școlile fac parte integrantă dintr-un mediu comunitar mai extins de care sunt influențate. Prin urmare, eforturile mai constante de a schimba mediul social și fizic al comunităților pot fi benefice pentru școli. Strategiile de a schimba mediul comunitar mai extins includ creșterea participării comunității; faptul de a asigura mai multă supraveghere formală și informală pentru tineri prin programe de after-school și oportunități recreative; restricționarea accesului tinerilor la alcool și droguri; și creșterea oportunităților financiare, de găsim a unei locuințe și a unui loc de muncă în zonele defavorizate.

Această experiență a fost extrem de utilă și interesantă iar rezultatele proiectului au urmărit crearea unei noi legislații în Europa, privind violența în școală, un fenomen incredibil de răspândit în Europa. Rapoartele



**Programul de
Învățare pe tot
Parcursul Vieții**

Acest proiect a fost finanțat cu sprijin din partea
Comisiei Europene. Această publicație reflectă
exclusiv opiniile autorului, iar Comisia nu își asumă
răspunderea pentru orice altă utilizare a
informațiilor incluse în prezentul document.



Proiect Numărul 511645-2010-LLP-IT-KA1-KA1SCR

naționale și publicațiile au fost încărcate pe site-ul web și pot fi utile pentru membrii implicați, în vederea îmbunătățirii strategiilor care ar putea fi utilizate pentru soluționarea problemei.

Rapoartele Naționale care includ analiza studiilor de caz europene și rezultatele discuției transnaționale vor fi necesare pentru a defini atât Strategia Națională cât și Strategia Europeană de abordare a fenomenului de violență în școală. Întrucât suntem responsabili pentru dezvoltarea Strategiei Europene, sperăm ca toți partenerii să fie pregătiți să-și aducă contribuția.

Este o greșală să credem că fenomenul de violență în școală începe și se termină în școală. Are rădăcini adânci care sunt dăunătoare pentru societate de vreme ce aceste comportamente au tendința de a se repeta în cadrul familiei sau la locul de muncă, etc. Părțile interesate nu trebuie să pornească de la ipoteza că violența este un fenomen imposibil să aibă loc în incinta școlii. În schimb, ar trebui să considere acest fenomen ca foarte probabil să aibă loc, prin urmare, este imperativă elaborarea unui plan pentru a preveni și aborda eficient fenomenul.

Comunicarea și colaborarea între elevii noștri ar trebui îmbunătățită prin utilizarea unui model diferit de predare. Noile tendințe din domeniul predării și învățării, cum ar fi învățarea prin colaborare și participarea la proiecte, ar putea schimba situația. Se știe că deși profesorii nu sunt instruiți adecvat pentru a face aceste lucruri, acestea trebuie să reprezinte o prioritate pentru persoanele care lucrează la elaborarea de politici și pentru agențiile educaționale.

Violența în mediul virtual a avut loc și în comunitatea din școală, cu o serie de consecințe grave. Noile tehnologii modifică profund relația și comunicarea dintre elevi, echipa didactică și familie. Este important ca echipele didactice să fie conștiente de această evoluție și să fie instruite pentru a adopta o abordare mai eficientă. Școala poate juca un rol semnificativ în reducerea numărului de incidente de violență în mediul virtual printr-o campanie educațională pro-activă. Acest lucru poate fi dobândit prin informarea elevilor, preferabil înainte sau chiar și după incident, cu privire la comportamentul adecvat în mediul virtual și la modalitatea corectă de utilizare a internetului.

Responsabilitatea le revine și părinților. Aceștia ar trebui să ia măsuri imediate atunci când apar orice fel de semne de îngrijorare legate de comportamentul copiilor lor. Nu putem fi indiferenți atunci când un elev îl rănește pe un alt copil care are nevoie și are dreptul de a fi protejat de societate și ajutat să se reintegreze. Răufăcătorii au de asemenea dreptul de a fi tratați adecvat deoarece sunt copii care încearcă să ne atragă atenția într-o manieră nepotrivită și au nevoie ca adulții să impună o serie de limite și să le arate calea de urmat. Școala trebuie să se implice în această procedură. Este o instituție educațională în care și alți părinți care au copii au avut încredere, simțindu-se în siguranță în ceea ce privește educația oferită. Dacă nu suntem atenți la ce se întâmplă, dacă nu spunem nimic și încercăm să ascundem aceste lucruri, cei vinovați vor continua să acționeze în direcția victimelor pe care și le-au ales.

În cele din urmă, putem observa impactul pozitiv al proiectului în ceea ce privește faptul de a-i ajuta pe profesori să conștientizeze importanța fenomenului de violență în școală și a faptului de a ști cum să îl gestioneze. Discuțiile transnaționale pe marginea acestui subiect au fost mai mult decât benefice întrucât violența este un fenomen care reprezintă o preocupare pentru toate statele europene și nu există o modalitate de gestionare mai bună decât prin împărtășirea experiențelor și a cunoștințelor legate de acest fenomen. O colaborare progresivă și stabilirea unei strategii europene comune poate elimina acest fenomen atât în prezent cât și pe viitor.

Pornind de la informațiile oferite de Studiile de Caz și în cadrul discuțiilor transnaționale, concluziile sunt:

- O definiție clară a "agresiunii în școală" și o strategie anti-violență în școală, clară și cuprinzătoare, pe care toți membrii personalului din școală trebuie să o cunoască. Directorii de școală care au făcut comentarii cu privire la Studiile de Caz au fost destul de universali în opiniile lor potrivit cărora școlile ar trebui să aibă în vigoare politici și proceduri aprobate, precum și cadre superioare, bine instruite și în poziții cheie care să se implice în aplicarea de zi cu zi a politicii anti-violență. Prin aceasta s-ar asigura că incidentele sunt gestionate într-o manieră profesionistă și consistentă.



**Programul de
Învățare pe tot
Parcursul Vieții**

Acest proiect a fost finanțat cu sprijin din partea
Comisiei Europene. Această publicație reflectă
exclusiv opiniile autorului, iar Comisia nu își asumă
răspunderea pentru orice altă utilizare a
informațiilor incluse în prezentul document.



Proiect Numărul 511645-2010-LLP-IT-KA1-KA1SCR

- Școlile ar trebui să fie atât pro-active cât și re-active în ceea ce privește gestionarea incidentelor de violență, de exemplu, în identificarea zonelor din incinta școlii unde astfel de incidente ar putea avea loc și asigurarea că astfel de zone sunt monitorizate îndeaproape în timpul pauzelor și la prânz, instruirea elevilor care să aibă rolul de mentori anti-violență; implementarea unui "sistem al celui mai bun amic", etc.
- Intervenția timpurie oferă cele mai bune șanse de reușită și cele mai bune șanse de a găsi o soluție de durată.
- Instruirea temeinică a profesorilor și a personalului care să ofere asistență în vederea identificării "semnelor" și a găsirii modalităților de a reacționa la incidentele de violență, are o importanță vitală. Profesorilor nu ar trebui să le fie teamă să ceară ajutor pentru a gestiona o problemă legată de violență iar în acest sens, la dispoziția acestora ar trebui puse o serie de canale care să le permită să comunice aceste probleme la un nivel superior.
- În afară de nevoia de adulți instruiți în acest sens, elevii au nevoie și de o formă de orientare, care să-i ajute să se orienteze astfel încât să știe ce este acceptabil și ce nu, cum pot minimaliza riscurile la care sunt expuși și cum se pot proteja împotriva agresiunii în mediul virtual și că spectatorii care observă pur și simplu sau care îi încurajează activ pe participanți nu pot fi scutiți de responsabilitate, etc.
- Instruirea părinților și a asistenților este, de asemenea, o idee bună care i-ar putea ajuta să identifice semnele unui copil care este agresat și în mod deosebit să înțeleagă cum să-și protejeze copiii împotriva agresiunii în mediul virtual.
- La fel de importantă este și nevoia de a stabili un nivel satisfăcător de comunicare care să le ofere elevilor și părinților oportunitatea de a ridica probleme și de a primi sugestii serioase de rezolvare. În cadrul acestei conexiuni, existența unui consiliu al elevilor în Marea Britanie face ca elevii să fie adesea cei care află primii de existența problemei.
- Pare să existe o diferență între Marea Britanie și câțiva dintre partenerii noștri din Europa deoarece în Marea Britanie profesorii încă mai au un rol pastoral și sunt dispuși să-i ajute și să-i sprijine pe elevi în afara parametrilor obișnuiți ai activității de predare și învățare și sunt așteptați să joace un rol activ în lupta împotriva agresiunii în timp ce în alte state acest lucru nu se întâmplă întotdeauna.
- În mod similar, în Marea Britanie poliția nu este apelată decât în cazurile extrem de grave însă, din nou, în alte state acest lucru nu se întâmplă întotdeauna.
- "Lăsați Pedepsa să fie pe măsura Infracțiunii" și "Dreptatea trebuie să fie vizibilă pentru a ști că funcționează" sunt două expresii utilizate în Marea Britanie și care se aplică bine în situațiile de violență în școală. Este important ca școlile să aibă o gamă de sancțiuni eficiente și ca orice pedeapsă impusă să fie proporțională cu gravitatea incidentului. De asemenea, este important ca elevii să știe care sunt posibilele consecințe ale acțiunilor lor.
- Nu toate situațiile de violență vor fi soluționate după bunul plac al tuturor părților, de exemplu, este posibil ca ceea ce îi mulțumește pe părinții unui agresor să nu îi mulțumească pe părinții victimei.
- Apelul la consilieri instruiți poate avea efecte extrem de benefice pe termen lung atât pentru agresori cât și pentru victime. Toți experții noștri consideră intervenția timpurie ca fiind soluția pentru evitarea unor posibile scenarii de violență în școală.
- Rolul Persoanelor cu Putere de Decizie și a Directorilor de Școală variază de la o țară la alta însă Directorii de Școală ar trebui să aibă un rol de monitorizare, ar trebui să fie informați însă nu direct implicați în incidentele de zi cu zi.



**Programul de
Învățare pe tot
Parcursul Vieții**

Acest proiect a fost finanțat cu sprijin din partea
Comisiei Europene. Această publicație reflectă
exclusiv opiniile autorului, iar Comisia nu își asumă
răspunderea pentru orice altă utilizare a
informațiilor incluse în prezentul document.



Proiect Numărul 511645-2010-LLP-IT-KA1-KA1SCR

După cum reiese din diferitele rapoarte naționale, toți participanții la proiect au subliniat următoarele teme comune și propun o serie de soluții și bune practici, care sunt menționate mai jos.

Toți partenerii au evidențiat dificultățile care pot fi rezumate după cum urmează:

- Analiza studiilor de caz selectate a evidențiat lipsa din școli a unui personal instruit care să gestioneze în mod eficient astfel de situații.
- Nu există o respectare cu strictețe a legilor în școli, cum ar fi interdicția de a folosi telefoanele mobile la școală, care ar fi o măsură extrem de utilă și pentru abordarea agresiunii din mediul virtual.
- Există un nivel redus de colaborare din partea tuturor celor implicați, din partea familiilor, școlii și a altor instituții.
- Este o greșeală să credem că fenomenul de violență începe și se termină în școală. Acesta are rădăcini adânci care pot fi dăunătoare pentru societate întrucât aceste comportamente își pot face apariția și în familie, la locul de muncă, etc.
- Școala are un rol important în socializarea elevilor, profesorii sunt agenți educaționali, responsabili în mod direct pentru comportamentul elevilor; și împreună cu managementul școlii și autoritățile publice responsabile, ar trebui să se implice mai mult în asigurarea siguranței și a protecției în școli și de asemenea, să influențeze adoptarea, de către elevi, a unui comportament non-violent.
- Nu există o politică generală care să se adreseze acestui fenomen și nu există programe educaționale care să abordeze acest subiect în școală. Sistemul actual are nevoie de o abordare de sus în jos.
- În ciuda unor inițiative extraordinare, programul de prevenire a agresiunii întâmpină o serie de dificultăți în școală. Nu există un mecanism care să integreze totul într-o activitate organizată sistematic. Rolul administrativ al școlii în acest proces este prea pasiv, aceasta se comportă ca un simplu spectator în cadrul acestei activități.
- Nu există o strategie bine definită prin care să se poată stabili cine și ce ar trebui să facă atunci când apar situații de violență în școală. Opinia care predomină este că acesta este cursul normal al lucrurilor și că nu există oportunități de a influența această desfășurare.
- De asemenea, există o serie de profesori care nu reacționează deloc la incidentele de violență, decât dacă acestea ar putea amenința sănătatea elevilor. Dacă există o oportunitate de a nu rezolva problema, o adoptă.

Pentru a construi un sistem de prevenție, există numeroase strategii diferite de a gestiona problema agresiunii, după cum reiese din rapoartele naționale ale partenerilor. Mai jos apare o comparație critică a contribuțiilor tuturor partenerilor și o listă cu cele mai bune practici:

- Timpul de reacție al școlii atunci când au loc evenimente de violență, atenția acordată solicitării precum și importanța acordată laturii afective, par a fi factori care favorizează soluționarea problemei și permit o limitare a impactului negativ.
- Se pare că este important ca întreg personalul școlii (nu doar personalul didactic ci și personalul administrativ și tehnic...) să fie conștient de această problemă și de puterea acestora de a acționa în acest domeniu.
- Integrarea elevilor în procesul de implementare a strategiilor menite să prevină sau să combată violența favorizează o diminuare progresivă a violenței și o apariție a unor practici democratice la nivel de școală.
- Pare important faptul de a face apel la specialiști.



**Programul de
Învățare pe tot
Parcursul Vieții**

Acest proiect a fost finanțat cu sprijin din partea
Comisiei Europene. Această publicație reflectă
exclusiv opiniile autorului, iar Comisia nu își asumă
răspunderea pentru orice altă utilizare a
informațiilor incluse în prezentul document.



Proiect Numărul 511645-2010-LLP-IT-KA1-KA1SCR

- Pare important faptul de a colabora cu toți elevii din cadrul unei clase atunci când evenimentele au loc în cadrul unui grup din acea clasă:
- Trebuie subliniată importanța unui efort de reconstrucție atât din partea agresorului cât și din partea celui agresat.
- Dialogul și colaborarea trebuie consolidate între școală și părinți. De asemenea, este nevoie de o serie de replici organizaționale și structurale (clădiri, supraveghere, reguli și regulamente).
- Cele mai eficiente strategii par a fi acelea care combină sancțiunile disciplinare cu cele educaționale.
- Apelul la asistență din exterior în vederea medierii conflictelor este o inițiativă recomandată.
- O colaborare strânsă între toți protagoniștii de la nivel intern și extern este o garanție a succesului.
- Implicarea elevilor și a părinților în sistem este esențială.
- Cultura școlii nu poate accepta nicio formă de hărțuire.
- Școala trebuie să pună în aplicare o politică justă și clară de luptă împotriva "hărțuirii".
- Identificarea și prevenirea timpurie sunt esențiale.
- Trebuie oferite cursuri de formare pentru echipele de formare, pentru elevi și părinți.
- Programele de prevenire elaborate de către școli, la nivel mondial, s-au dovedit a fi eficiente în reducerea ratelor agresiunii și a comportamentului violent în rândul elevilor.
- Programele de prevenire trebuie să se concentreze pe numeroase aspecte, inclusiv pe conștientizarea propriilor stări emoționale, pe controlul stărilor emoționale, pe dobândirea de abilități sociale pozitive, pe soluționarea problemelor sociale, pe soluționarea de conflicte și pe lucrul în echipă. Multe dintre aceste programe îi ajută pe copii să dobândească abilități sociale prin faptul de a-i observa și de a interacționa cu ceilalți. Unele programe includ lecții educative, prezentarea de exemple și organizarea de jocuri de rol în scopul de a stimula interacțiunea socială, de a prezenta metode non-violente de soluționare a conflictelor și de a consolida principiile non-violente în rândul tinerilor.
- Prevenția ar trebui să se bazeze pe instruirea profesorilor în ceea ce privește metodele de predare active, experimentale, care să încurajeze atribute precum lucrul în echipă, colaborarea și care să vizeze creșterea stimei de sine a elevului și care să consolideze capacitate de empatie. Este evident că metodele tradiționale de sancționare au eșuat în general și astfel ar trebui să găsim alternative și modalități mai eficiente de a gestiona atitudinile problematice ale copiilor.
- Ar fi bine ca unele intervenții din partea părinților și a familiilor să fie concepute astfel încât să îmbunătățească relațiile familiale. Există dovezi din ce în ce mai numeroase cu privire la faptul că aceste intervenții, în special cele care debutează timpuriu și prin care se pot identifica factorii diferiți care influențează o familie, pot avea efecte considerabile și de lungă durată asupra diminuării comportamentelor violente.
- Strategiile de a schimba mediul comunitar mai extins includ creșterea participării comunității; faptul de a asigura mai multă supraveghere formală și informală pentru tineri prin programe de after-school și oportunități recreaționale; restricționarea accesului tinerilor la alcool și droguri; și creșterea oportunităților financiare, de găsim a unei locuințe și a unui loc de muncă în zonele defavorizate.
- Comunicarea și colaborarea între elevii noștri ar trebui îmbunătățită prin utilizarea unui model diferit de predare. Noile tendințe din domeniul predării și învățării, cum ar fi învățarea prin colaborare și participarea la proiecte, ar putea schimba situația. Se știe că deși profesorii nu sunt instruiți adecvat pentru a face aceste lucruri, acestea trebuie să reprezinte o prioritate pentru persoanele care lucrează la elaborarea de politici.



**Programul de
Învățare pe tot
Parcursul Vieții**

Acest proiect a fost finanțat cu sprijin din partea
Comisiei Europene. Această publicație reflectă
exclusiv opiniile autorului, iar Comisia nu își asumă
răspunderea pentru orice altă utilizare a
informațiilor incluse în prezentul document.



Proiect Numărul 511645-2010-LLP-IT-KA1-KA1SCR

- Încercarea de a-i determina pe elevi să înțeleagă că violența nu-i va duce nicăieri și că ar trebui să discute cu profesorii atunci când au probleme.
- Conversațiile, discuțiile cu elevii referitoare la comportamentele alternative. Aceștia sunt încurajați să discute cu profesorii sau cu specialiștii din școală, dacă se confruntă cu situații de violență în școală.
- Implicarea poliției ar putea avea efecte educative.
- O foarte bună colaborare între personalul școlii și părinți.
- Importanța faptului de a avea consilieri în școală.
- Faptul de a stimula interesul prin propunerea de activități culturale care să-i implice pe elevi.
- Atunci când observați o situație tensionată între o serie de elevi, încercați să-i determinați să discute și să rezolve conflictul înainte de a părăsi incinta școlii, tocmai pentru a evita agravarea conflictului.
- Instruirea cea mai utilă pentru profesori ar trebui să se bazeze pe experiențele celorlalți colegi din alte școli pentru a putea compara strategiile și pentru a putea astfel găsi cele mai eficiente remedii.
- Informare și cursuri de formare pentru familii pe aceeași temă.
- Potențialul de acțiuni preventive pentru elevi și familii.
- Protocoale privind măsurile care ar trebui luate atunci când apar astfel de situații.
- Sesiuni de lucru cu elevii în scopul de a-i determina să conștientizeze importanța unei utilizări "adecvate" a rețelelor sociale, a regulilor de utilizare, a riscurilor și a aspectelor de luat în considerație...
- Este important de avut în vedere contextul familial al fiecărui elev, relațiile și atitudinea părinților care consolidează și perpetuează aceste comportamente.
- Sancțiunile sunt bune doar dacă sunt însoțite de stimulente pozitive pentru modificările de comportament, precum și discuțiile cu psihologi profesioniști și experții în didactică
- Pare a fi util faptul de combina sancțiunile disciplinare cu cele educaționale.
- Participarea activă a elevilor la diferite activități îi unește întotdeauna pe elevi și consolidează colaborarea dintre aceștia.
- Mai multă implicare din partea părinților. Cred că este extrem de important în această situație să-i ajutăm pe părinții lui Nick să dobândească o mai bună înțelegere a posibilelor consecințe care și-ar fi putut face apariția dacă Nick n-ar fi fugit atât de repede.
- Se recomandă solicitarea de asistență din exterior, în vederea medierii.
- O colaborare strânsă între toți protagoniștii de la nivel intern și extern este o garanție a succesului.
- Implicarea elevilor și a părinților în sistem este esențială.



**Programul de
Învățare pe tot
Parcursul Vieții**

Acest proiect a fost finanțat cu sprijin din partea Comisiei Europene. Această publicație reflectă exclusiv opiniile autorului, iar Comisia nu își asumă răspunderea pentru orice altă utilizare a informațiilor incluse în prezentul document.



Proiect Numărul 511645-2010-LLP-IT-KA1-KA1SCR

- Comunitatea, administratorii, profesorii, părinții și elevii trebuie să-și unească forțele pentru a face ca școala să devină un loc mai sigur. În caz contrar, prevenirea și sancționarea nu vor fi eficiente.

BIBLIOGRAFIE ȘI REFERINȚE

Belgia:

- [1] Articol din ziarul "Le Soir" publicat în data de 27 aprilie 2010:
- [2] <http://www.lesoir.be/actualite/belgique/2010-04-27/un-enfant-sur-cinq-harcele-a-l-ecole-766750.php>
- [3] Site-ul web al asociației "École sans harcèlement":
- [4] <http://www.schoolzonderpesten.be/fr/ecole-sans-harcelement>
- [5] Raportul TVLux "Pour une école sans harcèlement" ("Pentru o școală fără hărțuire"):
- [6] <http://www.tvlux.be/joomla/index.php/component/content/article/188/6175>
- [7] Link către sondajul efectuat de către *Service législation et gestion scolaires du Secrétariat Général de l'Enseignement Catholique*: "Prévention et lutte contre le cyber-harcèlement: un nouveau défi pour l'école!" ("Prevenirea și combaterea agresiunii din mediul virtual : o nouă provocare pentru școală !"):
- [8] http://www.segec.be/Documents/Lgs/Prevention_et_lutte_contre_le_cyberharcèlement.pdf
- [9] Eric Debarbieux, "Refuser l'oppression quotidienne : la prévention du harcèlement à l'Ecole - Rapport au Ministre de l'éducation nationale, de la jeunesse et de la vie associative" – 12 aprilie 2011 ("Refuzul opresiunii cotidiene: prevenirea agresiunii în școală – Raportul către Ministrul Educației Naționale, Tineretului și Vieții Asociației"):
- [10] <http://www.ladocumentationfrancaise.fr/rapports-publics/114000231/>
- [11] Belsey. B., Octombrie, 2006: www.cyberbullying.org
- [12] Site web: www.nonviolence.be
- [13] L'Université de Paix: <http://www.universitedepaix.org/presentation/>
- [14] Observatorul Internațional privind Violența în Școli:
- [15] <http://www.ijvs.org/2-6035-Observatoire-International-de-la-Violence-a-l-Ecole.php>
- [16] Comunitatea franceză – Guvern special. Tineret: Prevenirea și combaterea actelor de violență, comunicatul de presă al Guvernului Comunității Franceze, 19 mai 2006, 12 p
- [17] Violența în școală – Asistență în domeniul justiției și/sau asistență psihologică de urgență, 25 octombrie 2002, pe site-ul http://www.adm.cfwb.be/upload/docs/387_20021025_112927.pdf
- [18] <http://www.lesoir.be/actualite/belgique/2010-08-30/un-numero-vert-pour-les-profs-en-detresse-790295.php>
- [19] Un sondaj efectuat de către Liga Învățământului și Educației Permanente: "Școli PENTRU adolescenți – Un proiect umanist împotriva violenței" - 20/12/2007:
- [20] http://www.ligue-enseignement.be/ligue-enseignement/db/aig/gallery/Documents_et_dossiers/Enseignement_et_education/Etudes_/Des_écoles_Pour_les_adolescents.pdf
- [21] http://www.mda-infodesjeunes.be/index.php?option=com_content&task=view&id=133&Itemid=1
- [22] Site-ul web al MIEC: <http://g-e-d.eu/index.html>

Instrumente pentru echipele de profesori:



**Programul de
Învățare pe tot
Parcursul Vieții**

Acest proiect a fost finanțat cu sprijin din partea Comisiei Europene. Această publicație reflectă exclusiv opiniile autorului, iar Comisia nu își asumă răspunderea pentru orice altă utilizare a informațiilor incluse în prezentul document.



Proiect Numărul 511645-2010-LLP-IT-KA1-KA1SCR

- [1] www.pipsa.be: site care cuprinde jocuri didactice și instrumente menite să promoveze sănătatea, precum și o serie de instrumente care ar putea fi folosite la clasă. Din catalogul cu instrumente, selectați *acte de violență* din motorul de căutare de tematici.
- [2] Printre cărțile care se adresează copiilor cu vârste cuprinse între 6 și 12 ani: *Lili est harcelé à l'école (Lili este agresată la școală)*, din seria Max et Lili, editura Caliligram, februarie 2012
- [3] Instrumente menite să sporească gradul de conștientizare: *Et si on parlait du harcèlement à l'école (Și dacă am vorbi despre hărțuire la școală)*, Asociația Les Petits citoyens, Paris, 2012. <http://www.unicef.fr/contenu/actualite-humanitaire-unicef/et-si-sparlait-du-harcement-lecole-2012-01-01>
- [4] Le Belfedar, începând cu vârsta de 10 ani: Belfedar este un joc comunicativ care permite dezvoltarea de abilități sociale pentru prevenirea violenței și pentru o gestionare pozitivă a conflictelor, prin exerciții care vizează o mai bună cunoaștere a propriei persoane și a celor din jur, dezvoltarea stimei de sine, exprimarea și gestionarea emoțiilor, faptul de a asculta, de a colabora, www.belfedar.org
- [5] TISSERON, S. *Le Jeu des trois figures (Jocul celor trei figuri)*. Acest joc se adresează elevilor de grădiniță însă poate fi adaptat și pentru elevii de școală primară. Obiectivul său este de a-i ajuta pe copii să reducă violența la școală și să dezvolte empatia. Mai multe informații pe: <http://www.yapaka.be/professionnels/thematique/jeu-des-trois-figures-en-classes-maternelles>
- [6] http://www.agircontreleharcelementalecole.gouv.fr/wp-content/uploads/2012/01/guide_pratique_le_harcement_entre_eleves1.pdf Hărțuirea între elevi: identificarea, prevenirea și gestionarea acesteia. Ministerul Educației Naționale. Paris. Ianuarie 2011: ghid publicat în timpul campaniei împotriva hărțuirii în școală. Mai multe informații pe www.agircontreleharcelementalecole.gouv.fr
- [7] Druart D., Waelpult M., *Cooperare pentru prevenirea violenței, jocuri și activități de învățare pentru copii cu vârste cuprinse între 2 ½ și 12 ani*, editura De Boeck, Colecția Outils pour enseigner, 2009
- [8] Gerber J., *Pentru o educație împotriva violenței, activități pentru educarea copiilor cu vârste cuprinse între 8 și 12 ani, în spiritul păcii și medierii conflictelor*, editura Chronique sociale, Colecția Couleur livres, 2006
- [9] PRUD'HOMME Diane, *Violența nu este un joc. Pentru prevenirea acesteia încă din școala primară*, editura Remue-ménage, 2005

Bulgaria:

- [1] http://ec.europa.eu/justice/fdad/cms/stopdiscrimination/fighting_discrimination/index.html?langid=bg
- [2] <http://europe.bg/htmls/page.php?category=5&id=25266>
- [3] <http://iamnotscared.pixel-online.org/index.php>
- [4] <http://www.mediapool.bg>
- [5] <http://nasilie.eu/?p=3819>
- [6] <http://www.parliament.bg/nciom>
- [7] <http://www.trz.bg/blog/?p=1783>

Grecia

- [1] Athanasiades, C., & Deliyanni-Kouimtzi, V. (2010). Experiența agresiunii în rândul elevilor de gimnaziu. *Psihologie în școli*, 47(4), 328-341
- [2] Artinopoulou, V. (2001). *Violența în școală, cercetare și politici în Europa*, Atena: Metaichmio (în greacă)
- [3] Giotopoulou _ Marangopoulou A. (ed.), (2010), *Violența în grup și violența în școală*. Atena: Biblioteca pentru Drept (în greacă)



**Programul de
Învățare pe tot
Parcursul Vieții**

Acest proiect a fost finanțat cu sprijin din partea Comisiei Europene. Această publicație reflectă exclusiv opiniile autorului, iar Comisia nu își asumă răspunderea pentru orice altă utilizare a informațiilor incluse în prezentul document.



Proiect Numărul 511645-2010-LLP-IT-KA1-KA1SCR

- [4] Farrington, D. (1993). Înțelegerea și prevenirea agresiunii. În M Tonry (ed.), *Infrațiuni și justiție: O analiză a cercetării*, vol. 17 (pp.381-458). Chicago: University of Chicago Press.
- [5] Fontana, D (1995) *Psihologie pentru Profesori*, Londra: Macmillan Press
- [6] Kowalski, R. M., Limber, S. P., & Agatston, P. W. (2008). *Violența în mediul virtual: Violența în era digitală*. Blackwell Publishing Ltd.
- [7] Olweus, D. (1990). Violența între Elevi. În D.Hurrelmann, K. & Lösel, F. (Eds.), *Pericole pentru Sănătate în Adolescență* (p.p. 259-297). Berlin/New York: De Gruyter
- [8] Olweus, D. (1999). Sweden. In P.K. Smith, Y. Morita, J. Junger-Tas, D. Olweus, R. Catalano & P. Slee (eds.), *Caracterul agresiunii în școală: O perspectivă transnațională*, London & New York, Routledge, pp. 2-27.
- [9] Pateraki, L., & Houndoumadi, A. (2001). Violența în rândul Elevilor din Școlile Primare din Atena, Grecia. *Psihologie Educațională: Un Jurnal Internațional de Psihologie Educațională Experimentală*, 21, 167-175. Disponibil pe site-ul: <http://www.informaworld.com/smpp/content-db=all?content=10.1080/01443410020043869>
- [10] Psalti, A., & Constantinou, K. (2007). Violența în gimnazii: Efectul genului și al etniei [în greacă]. *Psihologie*, 14(4), 329-345
- [11] Psalti, A., & Constantinou, K. (2007). Violența în gimnazii: Efectul genului și al etniei [în greacă]. *Psihologie*, 14(4), 329-345

Italia

- portalul proiectului: <http://iamnotscared.pixel-online.org/index.php>
- site-ul web: http://battagliacontroilbullismo.eu/notscared/?page_id=392
- Adriana Battaglia, Lupta împotriva agresiunii în școală;

Articole de presă

- 1) 8 noiembrie 2011, **A NOVEMBRE A PALAZZO DELLA CULTURA CICLO DI MANIFESTAZIONI "CONTRO TUTTE LE VIOLENZE"** (<http://www.cronacaoggi.it/index.php?articolo=23834>)
- 2) 5 septembrie 2011, **Vittime del cyber bullismo. Blog, facebook e twitter: è internet la stanza delle torture dei teenager**, http://qn.quotidiano.net/salute/2011/09/07/576724-vittime_cyber_bullismo.shtml
- 3) 10 mai 2011, **Giardini. Il grande attore Gilberto Idonea premiato dall'associazione culturale "Mea Lux" di Angela Lombardo come "testimonial della sicilianità nel mondo"** http://www.123people.it/ext/frm?ti=ricerca%20di%20persone&search_term=adriana%20battaglia&search_country=IT&st=ricerca%20di%20persone&target_url=http%3A%2F%2Fwww.vaitaormina.com%2Fgiardini-il-grande-attore-gilberto-idonea-premiato-dallassociazione-mea-lux-come-testimonial-della-sicilianita-nel-mondo.html§ion=blog&wrt_id=350



**Programul de
Învățare pe tot
Parcursul Vieții**

Acest proiect a fost finanțat cu sprijin din partea Comisiei Europene. Această publicație reflectă exclusiv opiniile autorului, iar Comisia nu își asumă răspunderea pentru orice altă utilizare a informațiilor incluse în prezentul document.



Proiect Numărul 511645-2010-LLP-IT-KA1-KA1SCR

- 4) 21 mai 2011, **Due Province un sentire comune**”Scienza, Cultura, Volontariato e Solidarietà 8 e 9 maggio 2011,
http://www.123people.it/ext/frm?ti=ricerca%20di%20persone&search_term=adriana%20battaglia&search_country=IT&st=ricerca%20di%20persone&target_url=http%3A%2F%2Fwebideanews.blogspot.com%2F2011%2F05%2Fdue-province-un-sentire-comunescienza.html§ion=blog&wrt_id=350
- 5) 18 mai 2009, **I'm not scared (Nu îmi este teamă). Storie di vittime e di bulli.**
http://www.123people.it/ext/frm?ti=ricerca%20di%20persone&search_term=adriana%20battaglia&search_country=IT&st=ricerca%20di%20persone&target_url=http%3A%2F%2Ffidest.wordpress.com%2F2009%2F05%2F15%2Fio-non-ho-paura-storie-di-vittime-e-di-bulli%2F§ion=blog&wrt_id=350
- 6) 11 mai 2009, **Bullismo, un fenomeno in crescita: interessata una famiglia su due**
<http://www.inumbria.it/articolo-39565.html>
- 7) http://www.itcgdonmilani.va.it/pof/pof%2009_10.pdf

Lituania:

- [1] Proiectul "O școală sigură" ("Saugi mokykla"). Disponibil la adresa: <http://www.gelbvaik.lt/gelbvaik/node/254>.
- [2] A. Zaborskis, N. Žemaitienė. „Lituania: sănătatea mintală a tinerilor – de la cercetare la politici, practici și parteneriate”. Forumul WHO/HBSC 2007; Copenhaga, 2008. – 140-152 p. Disponibil la adresa: www.euro.who.int/_data/assets/pdf_file/0006/74769/Hbhc_Forum_2007_Lithuania.pdf .
- [3] A. Zaborskis, I. Vareikienė. Violența în școală și asocierea acesteia cu starea de sănătate și stilul de viață al elevilor. (Patyčios mokykloje ir jų sąsajos su moksleivių sveikata bei gyvenimu) Kaunas: Medicina; 2008; 44(3). Disponibil la adresa: <http://medicina.kmu.lt/0803/0803-09l.pdf>.
- [4] A. Zaborskis, L. Cirtautienė, N. Žemaitienė. “Violența în școlile din Lituania în perioada 1994-2002”. Institutul pentru Cercetare în domeniul Biomedicinii, Universitatea de Medicină Kaunas, Lituania. Disponibil la adresa: <http://medicina.kmu.lt/0507/0507-10e.pdf> .
- [5] A. Zaborskis, N. Žemaitienė. „ Lituania: sănătatea mintală a tinerilor – de la cercetare la politici, practici și parteneriate”. Forumul WHO/HBSC 2007; Copenhaga, 2008. – 140-152 p. Disponibil la adresa: www.euro.who.int/_data/assets/pdf_file/0006/74769/Hbhc_Forum_2007_Lithuania.pdf .
- [6] G. Širvinskienė, N. Žemaitienė and A. Didžiokienė. “Sănătatea, comportamentele riscante și rolurile de agresori ale copiilor implicați în comportamente agresive în școlile din Kaunas”. În: “Visuomenės sveikata”, 2008. Disponibil la adresa: www.nkd.lt/files/informacine_medzega/2-Moksliniai_straipsniai/4.pdf .
- [7] Asociația PSHE. Disponibil la adresa: <http://www.pshe-association.org.uk>.
- [8] Asociația PSHE. Disponibil la adresa: http://www.egfl.org.uk/export/sites/egfl/categories/teaching/curriculum/subjects/pshe/_docs/The_Importance_of_PSHE.pdf
- [9] David P. Farrington, Maria M. Ttofi: Analizele Sistemice Campbell 2009:6 Programe Educaționale pentru Reducerea Agresiunii în Școală și a Victimizării
- [10] Idei de predare. Disponibil la adresa: www.teachingideas.co.uk
- [11] ChildLine. Disponibil la adresa: www.childline.org.uk



**Programul de
Învățare pe tot
Parcursul Vieții**

Acest proiect a fost finanțat cu sprijin din partea Comisiei Europene. Această publicație reflectă exclusiv opiniile autorului, iar Comisia nu își asumă răspunderea pentru orice altă utilizare a informațiilor incluse în prezentul document.



Proiect Numărul 511645-2010-LLP-IT-KA1-KA1SCR

- [12] Peter K. Smith, Debra J. Pepler, Ken Rigby. Violența în școli: Cât de mult Succes pot avea Intervențiile?
- [13] Dagmar Strohmeyer, Gil G. Noam - John Wiley & Sons. Programe Consacrate de Prevenire a Agresiunii, pentru Copii și Tineri: Noi Direcții de Dezvoltare pentru Tineri
- [14] Psihologia în Școli - Volumul 47, Numărul 4 – aprilie 2010 – Biblioteca Wiley Online
- [15] Adriana Battaglia, Lupta împotriva agresiunii în școală
- [16] Eforturi de Prevenire a Violenței. Școli mai sigure, comunități mai sigure. Rolul programului Olweus de prevenire a agresiunii în școală. Disponibil la adresa:
<http://www.violencepreventionworks.org/public/index.page>
- [17] Statistici privind violența în școală. Disponibil la adresa: <http://www.bullyingstatistics.org/>
- [18] M. O'Moore, C. Kirkham. Stima de sine și relația acesteia cu comportamentele agresive
- [19] Christina Salmivalli, Ari Kaukiainen, Leena Kaistaniemi and Kirsti M. J. Lagerspetz. Stima de Sine auto-evaluată, Stima de Sine evaluată de Colegi și Egotismul Defensiv ca și Factori de Predicție ai Participării Adolescenților la Acte de Violență în Școală. – Buletinul de Psihologie Socială și a Personalității. Versiunea online a articolului disponibilă la adresa:
<http://psp.sagepub.com/content/25/10/1268> De la părinți pentru părinți. Resurse online pentru părinții de adolescenți. Disponibile la adresa: <http://www.byparents-forparents.com/causesbullies.html>
- [20] Personality Café (Cafeneaua Personalității). Disponibilă la adresa: <http://personalitycafe.com/infp-forum-idealists/6674-do-bullies-have-low-self-esteem.html>
- [21] Joanna C. M. Cole, Dewey G. Cornell, Peter Sheras. Identificarea Agresorilor prin Metoda Sondajului, CONSILIERE EDUCAȚIONALĂ PROFESIONALĂ,
- [22] Zaborskis A, Cirtautiene L, Zemaitiene N. Violența în școlile din Lituania în perioada 1994-2002. Institutul pentru Cercetare în Domeniul Biomedicinii, Universitatea de Medicină Kaunas, Lituania, Medicina (Kaunas). 2005;41(7):614-20.
- [23] RAPORTUL NAȚIONAL PRIVIND CADRUL STRATEGIC PENTRU COOPERARE EUROPEANĂ ÎN EDUCAȚIE ȘI FORMARE PROFESIONALĂ ("ET2020") Lituania. Disponibil la adresa: [http://www.smm.lt/svietimo_bukle/docs/SMM%20National%20Report%20ET2020%20doc%20vertimas%20\(2\).pdf](http://www.smm.lt/svietimo_bukle/docs/SMM%20National%20Report%20ET2020%20doc%20vertimas%20(2).pdf)

Spania:

Ortega, R. (2000). Educar la convivencia para prevenir la violencia. Madrid: Antonio Machado Libros.

Mosley, J. (1996). Quality Circle Time. Cambridge: LDA

Marea Britanie:

[1] Departamentul pentru Consiliere în Educație 2011: Prevenirea și Abordarea Recomandărilor cu privire la fenomenul de Violență pentru liderii de școli, pentru personal și organismele guvernamentale.



**Programul de
Învățare pe tot
Parcursul Vieții**

Acest proiect a fost finanțat cu sprijin din partea Comisiei Europene. Această publicație reflectă exclusiv opiniile autorului, iar Comisia nu își asumă răspunderea pentru orice altă utilizare a informațiilor incluse în prezentul document.